

presbyterium

UADERNS

PA
DE
ASTORAL

21

desembre 1972

SUMARI

PRIMERA PLANA

Com una confessió general	619
Una pràctica cristiana de la política	624

TEMA

L'abast i els límits de la psicologia de la religió. - <i>Jordi Bachs</i>	626
---	-----

TESTIMONI

Una conversa amb el pare Agustí Altisent, monjo de Poblet. - <i>Joan Carrera</i>	633
--	-----

L'ESPECTADOR. - <i>Joan Argenté</i>	652
---	-----

LECTURA

Notes breus. - <i>Joan Llopis</i>	655
Per a una literatura catequètica autòctona. - <i>Josep M. Totosaus</i>	658

CONTES I PARABOLES

De les vertaderes memòries del Quimo vell. - <i>Antoni Fortuny</i>	660
--	-----

QUATRE VENTS

Girona: el problema episcopal	664
Des de la Torre de Merola, telegràficament. - <i>Clement Forner</i>	667
XX Convenció baptista espanyola a Alcoi. - <i>Antoni Signes</i>	670
Fem-ho tot en caritat. Carta als sacerdots de l'arquebisbe de Tarragona	672
Sobre el pluralisme. - <i>J. M. Totosaus</i>	674
El Seminari de València a debat. - <i>A. Signes</i> .	678

D'ACÍ I D'ALLÀ

Barcelona	684
Lleida	687
Tarragona	689
Urgell	690
Vic	692

INDEX DE MATÈRIES	694
-----------------------------	-----

primera plana

Com una confessió general

Els nostres Quaderns arriben al número vint-i-u —una certa majoria d'edat— sense haver parlat d'ells mateixos més que en l'obligada presentació que n'encapçalà el primer volum. Els conflictes laborals, els exiliats polítics, l'ensenyament religiós, el Concordat, esdeveniments eclesials importants, la nova llei d'educació, els cristians i la política, la televisió... són temes que hi han ocupat, mes rera mes, la «primera plana». Hem volgut que la nostra mirada pastoral fos ampla i projectada sempre enfora. Ara, doncs, no creiem que els nostres amics lectors se'ns mostrin esquivols si, al cap de tres anys llargs i de més de dues mil pàgines en

silenci, els demanem que ens escoltin un moment, com en una confessió general. Ja procurarem, per tal de no afeixugar-los massa, que sigui una confessió alegre, és a dir, amb molta sinceritat i amb no gaire penediment...

Vam partir d'un voler ben clar: fer una revista de pastoral des de totes i per a totes les diòcesis catalanes, sense oblidar les Illes ni València, encara un poc llunyana. I això perquè creiem que aquest espai —geogràfic, humà i cultural— és l'àmbit unitari on convergeixen les nostres accions diverses i que demana, com a conjunt orgànic, una forma de presència, uns signes, un testimoniatge i unes respostes coherents de l'Església. Ens ha calgut, per a anar afermant aquesta visió comunitària, lluitar contra la inèrcia, la desconnexió, la rutina dels compartiments artificiosos i, encara, contra aquell enutjós malentès que s'alimenta del centralisme barceloní i del reflex recelós que crea, en les altres terres, la presumpció sistemàtica de la seva existència. Avui ja comptem amb un equip de redacció on tots els bisbats hi són presents; amb una secció, «quatre vents», que és una crònica, pràcticament exhaustiva, de la vida pastoral de totes les nostres ciutats, viles i comarques; amb col·laboradors de tot arreu; amb una colla de visites fetes per tot l'equip de redacció a diverses diòcesis. Val a dir que «Quaderns de Pastoral» són editats a Barcelona només per raons d'ordre pràctic, no perquè estiguin adscrits a cap demarcació o institució determinades. Voldríem, més aviat, que totes les diòcesis i els seus organismes —consells presbiterals, parròquies i comunitats religioses, seminaris i facultats, centres d'estudi, entitats laicals...— hi veiessin un servei a la disposició de tothom. Una aspiració, és clar, que no depèn de nosaltres sols convertir en realitat, a la qual, però, no renunciarem mai. Si, malgrat tot, algú encara troba aquestes pàgines massa barcelonines, que no ho atribueixi a cap mena de malícia.

Tal vegada aquesta voluntat integradora de la nostra

revista n'ha accentuat el caràcter infraestructural i ha fet menys visible l'orientació específica que la guia. Així, alguns ens han titllat de centristes i altres han cregut que no donàvem prou prioritat a la dimensió missionera.

Quant al centrisme, podríem repetir, amb paraules d'ara fa un any, la nostra adscripció a una determinada actitud. «No pas la de la via mitjana, com massa precipitadament diuen alguns, sinó la de l'avanç real i col·lectiu. La d'aquells enamorats del progrés que podrien compartir allò que Joseph Conrad professava en el terreny literari: «la primera virtut del novel·lista, deia, és la comprensió exacta dels límits traçats per la realitat de la seva època al lliure joc de la seva invenció.» (Núm. 14-15) Ha estat intenció nostra impulsar no un esperit de centre —molt menys encara imposar-lo— sinó un estil realista i majoritari. Passa, de vegades, que un nou aspecte conceptual o una nova forma d'acció irrompen en els nostres ambients pastorals i, en lloc d'integrar-s'hi dialècticament, ho tenyeixen tot d'un sol color. El petit grup dels engrescats anuncia que som en nou i definitiu tombant i aconsegueix, de fet, algunes realitzacions minoritàries. Un altre grupet, no cal dir-ho, ataca sistemàticament l'anterior. Un sector més ampli —temerós de no estar al dia i víctima, algun cop, d'un complex d'inferioritat—, s'adhereix al primer, amb poca convicció. La majoria calla, ni tan solament domina el llenguatge novell, s'inhibeix. Ara bé, un cop passada l'eufòria, ens adonem que ben poca cosa ha estat modificada. El país continua amb el seu ritme i la seva pluralitat, i cada vegada una mica més dispers. Doncs bé; la nostra actitud ha estat la d'assegurar un canemàs general i absolutament obert, on tot esforç pastoral hi fos acollit i, alhora, situat al costat dels altres. Així no hem volgut ser centristes sinó dialèctics, informadors de la majoria, testimonis del país real, que és divers i que té el seu ritme. Recordeu, per exemple, entre els

darrers números, els dedicats als consells pastorals, als cristians i la política, a la pastoral dels sacraments... Cada criteri i cada experiència hi han estat explicats des de la pròpia perspectiva, mai judicats segons una ortodòxia. Recordeu, encara, seccions com «Terra i poble» o «Antologia» que malden per l'objectivitat i per la continuïtat. No cal dir que l'equip de redacció, a més, d'una banda ha exigit uns mínims de seriositat i de competència en tota col·laboració i, de l'altra, ha anat assenyalant pistes de síntesi creadora, a partir de la pluralitat d'aportacions. Assumim, naturalment, per a bé i per a mal, aquesta responsabilitat, davant els lectors que, en subscriure's a Quaderns de Pastoral, ens han fet confiança.

Quant a la dimensió missionera, diríem que la seva prioritat és progressivament més ressaltada en els nostres Quaderns, no com una especialització, que no pretenem, sinó com a reflex d'una condició que s'imposa a la pastoral d'avui que volem servir.

Cada dia són més els laics subscrits a la nostra revista i, en menor escala, els qui hi escriuen. Aquesta és una tendència irreversible que s'anirà afermant de dia en dia. Com saben prou els lectors més antics, el nostre naixement tingué l'aire d'una certa represa de «El Bon Pastor», la revista del clergat català d'abans de la guerra. D'acord amb una visió pastoral més ampla, avui anem esborrant distincions excessives i, sense renunciar a ser un instrument per a la majoria de sacerdots del país, els nostres Quaderns volen ser-ho també per als altres subjectes actius de la pastoral. Fins i tot hem sol·licitat la supressió del nostre títol clàssic de «Presbyterium», a favor del subtítol, per tal de fer-ne més patent la destinació general.

Una paraula, encara, pensant en els nostres bisbes. Alguna vegada, ben cert, ens n'ha arribat una mica d'encoratjament. Sabem, però —algun d'ells ens ho ha dit amb gran franquesa—, que, en general, els Quaderns no

acaben d'agradar-los. Nosaltres hem dit sempre que volíem fer una revista ni oficial ni clandestina. Entre aquests dos marges, veiem un camí amplíssim. El normal, diríem. Però, com si la frondositat dels marges se'l mengés, és un camí desapercebut per molts. Seria llàstima que l'autoritat eclesial només se sentís còmoda quan actua en l'estructura estricta o a partir de relacions suscitées per la seva iniciativa. Amb aquesta reflexió no volem ocultar les nostres errades. Alguns comentaris, algunes ironies, algun silenci... poden haver molestat raonablement. Però podem presentar, també, un bon treball positiu el qual, amb totes les seves limitacions, és per a l'Església única que tenim, amb els seus bisbes i els seus seglars, amb els seus sacerdots i els seus religiosos, amb tots els quals comptem, segons la peculiar funció eclesial de cadascú.

Resten coses a dir: la nostra concepció de la cultura com una convergència d'elements diversos, de l'estudi científic a l'acudit, del llibre al film...; la nostra voluntat de fer no una revista bona en abstracte, sinó que ajudi a construir i a realitzar-se ara i aquí... Però allargaríem massa aquesta confessió. Diguem, per acabar, que l'equip de redacció reconeix les deficiències que s'amaquen com un paràsit en les seves aspiracions més pures, que us demana la col·laboració de la vostra crítica sincera i que està obert, sense cap limitació, als suggeriments de tots. Tampoc no us cal esperar que us demanem un article, perquè, de fet, tots en teniu, si més no des d'ara, un de demanat i l'esperem.

Una pràctica cristiana de la política

El document dels bisbes francesos sobre «Política, Església i fe», emanat de l'Assemblea que han celebrat a Lourdes a finals del prop-passat mes d'octubre, és una altra mostra del que pot ser el magisteri episcopal en una època de pluralisme. Una primera mostra l'havia oferta a França, la Comissió episcopal pel món obrer el passat mes de maig, en el document que recollia les primeres conclusions del diàleg emprès pels pastors amb cristians que han optat pel socialisme.

L'estat d'esperit que revelen aquests documents queda molt allunyat de tot el que haurien pogut significar expressions com «política cristiana», «democràcia cristiana» i, no cal dir-ho, «estat catòlic». Són els cristians els qui tenen el poder de viure la seva praxi política a la llum de la fe, i no han de ser les institucions polítiques les que s'apropriïn el dret d'etiquetar-se amb un títol sacralitzador, que legítimi i doni un suplement de consistència terrestre a realitats ben terrestres. Ha passat l'hora de daurar la píndola del poder amb recursos religiosos i de fer la fe cristiana com a motiu de designació. I ha passat també l'hora de fer servir la fe com a vehicle de plans de poder que tenen el seu propi contingut i la seva pròpia definició al marge de la fe.

La fe i la política són dos camps ben diferenciats. Però els cristians i l'Església són ben bé d'aquest món: no hi ha cap opció que sigui políticament neutra. Reconèixer la pluralitat legítima de les opcions polítiques dels cristians, fugint de les inveterades confusions de l'aliança entre el Tron i l'Altar, i de les pretensions posteriors més o menys vergonyants de recuperar el pes de l'Església en la vida política, no significa que l'existència cristiana es pugui concebre com a indiferent a tota mena de continguts ètics: com si, en nom

del pluralisme, tant se valgués ser explotador o explotat, opressor o bé oprimat, i com si, per tal de respectar el pluralisme dels seus membres, la comunitat cristiana s'hagués d'inhibir sistemàticament davant dels problemes públics en els quals aquests membres es veuen implicats.

El plantejament dels bisbes francesos no pretén solucionar sobre el paper les tensions que són previsibles en una comunitat cristiana, unida per la fe, però dividida per la diversitat de les opcions temporals dels seus membres. Els bisbes francesos confien, en definitiva, que la comunitat cristiana, si és viva, serà el lloc on les opcions i les oposicions quedin relativitzades i obertes a ulteriors reconsideracions en virtut de les esperances definitives, la pràctica del perdó mutu, la correcció fraterna, i altres elements típics de la vida cristiana.

Als nostres subscriptors:

«QUADERNS DE PASTORAL», tot esperant retrobar-vos l'any que ve, us desitja que tingueu un bon Nadal i un bon any nou.

tema

L'abast i els límits de la psicologia de la religió

Som conscients que no podem negligir les aportacions de les ciències humanes a la pastoral. Vegeu, per tant, en aquest treball un preludi del que tractarem pròximament, de manera àmplia, en aquestes pàgines: les relacions entre la psicologia i la pastoral.

La difusió creixent dels estudis realitzats en el camp de les ciències antropològiques i biològiques, de la sociologia i de la psicologia, ha produït un impacte profund en el nostre món cultural i obliga l'home d'avui a reexaminar d'una manera permanent la seva visió de la realitat.

El fenomen religiós va interessar de bon començament els especialistes d'aquestes ciències i en aquest sentit creiem que la reflexió teològica i pastoral que volen promoure aquests QUADERNS pot trobar en les aportacions de la psicologia religiosa la base d'una sana i fecunda confrontació.

La psicologia religiosa: ciència positiva de la religió.

Les experiències, actituds i expressions religioses són el camp d'investigació de la psicologia religiosa. El psicòleg observa i analitza el fenomen religiós mitjançant els mètodes propis de la psicologia: anàlisis sistematitzades de documents personals, qüestionaris i escales d'actitud, tests projectius, observacions sistemàtiques de comportaments, entrevistes, escales d'anàlisis semàntiques, i, fins i tot, anàlisis aprofundides segons els mètodes clínics. Com en les altres ciències, l'elaboració i el perfeccionament de les tècniques d'investigació han obtingut una diferenciació més afina dels diferents factors i registres que constitueixen l'objecte científic de la psicologia de la religió. Actualment, podem distingir d'una manera molt més clara que en altres èpoques, els vectors i dimensions de fenòmens com les opinions en matèria religiosa, les creences, els judicis de valor, les experiències i actituds, els comportaments i ritus. La reflexió psicològica pren doncs com objecte d'estudi el que constitueix en realitat el contingut propi de la religió. Però així com la religió parla de l'acció de Déu envers l'home, la ciència positiva, per definició, no pot fer altra cosa que mirar d'esbrinar l'acció de l'home envers Déu.

Partint d'aquestes premisses metodològiques cal subratllar clarament que el psicòleg no pretén de cap manera fer obra de teòleg o filòsof. El psicòleg observa, descriu, i analitza el fenomen religiós, tot posant entre parèntesis l'existència de Déu, objecte de l'experiència i de l'actitud religioses. Cal reconèixer que aquesta actitud neutral de la psicologia religiosa no sempre és fàcil d'observar en la pràctica. De vegades el psicòleg, constituint-se en jutge absolut, ha reduït la intenció religiosa a un fenomen purament humà.

Aquesta manera de procedir és típicament «psicologista»: considera el fet religiós com quelcom que pot explicar-se exhaustivament amb les soles premisses psicològiques. En lloc de fer-nos descobrir en l'home una dimensió transnatural, el psicologisme en fa l'epifenomen de dinamismes pròpiament naturals. La ciència de les coses de Déu és aleshores substituïda per una ciència purament humana.

Estem doncs d'acord a denunciar l'error de l'actitud psicologista, però no deixa de sorprendre'ns el recel de certs teòlegs envers la intenció de la psicologia religiosa de fer-nos descobrir les particularitats pròpiament humanes de l'actitud religiosa. El teòleg, basant-se en les formulacions pròpies de seu univers discursiu, interpreta sovint els punts de vista de la psicologia com atac o defensa de la religió, de la teologia, oblidant que les qüestions plantejades en el marc de referència d'una disciplina empírica no poden resoldre's partint dels principis d'una disciplina no empírica. (El procediment invers, evidentment, tampoc no es pot admetre.)

A començaments d'aquesta centúria els primers psicòlegs de la religió, com W. James i E. Starbuck, intentaren en va d'arribar amb la sola ajuda de la psicologia al nucli íntim i essencial de la religió. La qüestió de la naturalesa i del sentit últim de la religió no és d'ordre psicològic sinó metafísic o teològic. Només la filosofia és cridada per vocació a pensar el ser transfenomenal i a desvelar-ne les estructures essencials i necessàries. En tant que ciència positiva, repetim-ho, la psicologia es preocupa únicament dels purs fenòmens i, en el nostre cas, la religió tal com es manifesta i s'estructura en l'home.

Veritat o il·lusió de l'actitud religiosa.

Dir que la psicologia estudia els fenòmens no implica que es limiti a les aparences de la realitat. La psicologia pretén arribar a una comprensió del comportament humà i, en el nostre cas, religions.

Explorant sistemàticament els comportaments religiosos en llur context humà, el psicòleg intenta manifestar-ne el contingut i el sentit. La psicologia té efectivament la possibilitat d'examinar el sentit humà i la veritat relativa (no el sentit últim, ni la veritat absoluta) dels fets religiosos en relació amb els altres fenòmens humans.

La psicologia, doncs, no es limita a un treball descriptiu o ana-

lític dels fets religiosos, sinó que en dóna un judici de veritat. En l'esforç d'objectivació de la religiositat humana s'imposa inevitablement la tasca de discernir l'actitud religiosa aparent i la religió humanament veritable. Des del punt de vista de la psicologia, la religió pot reduir-se de vegades a una pura il·lusió, a un somni inconsistent (encara que en aquest cas caldrà parlar més aviat de pseudo-religió). L'estudi de les motivacions del comportament religiós, tal com el realitza la psicologia religiosa, condueix per força a jutjar-ne la veritat humana. Si preguntem el perquè d'un comportament ens plantejem necessàriament el problema de la seva veritat.

En la perspectiva psicològica, la religió deixa de ser un pur contacte amb l'Absolut. La psicologia ens fa descobrir l'home religiós en el seu context natural, movent-se entre les coses i els homes, inquiet i animat de tants desigs. La psicologia ens presenta la religió arrelada en la xarxa de relacions amb el medi natural i cultural. Això no vol dir que la descoberta de les motivacions del comportament religiós ens permeti necessàriament de bastir un sistema absolut d'explicació universal; no gensmenys, ens deixa entreveure els fonaments humans de la religió i destriar-ne alguns tipus de veritats relatives.

Psicologia i cristianisme.

El psicòleg cristià, igual que qualsevol altre, considera el cristianisme com una forma determinada de fe religiosa. L'error que cal evitar és el de voler integrar qualsevol actitud religiosa en l'esquema general d'una religiositat indiferenciada, ignorant els camins propis i específics d'una determinada creença. En el cas, doncs, del cristianisme el psicòleg ha de respectar l'originalitat de la relació viscuda pel creient. Ara bé, el sentit d'una actitud depèn no solament de l'afirmació d'unes realitats de fe, sinó també de les condicions subjectives individuals i socials d'aquesta fe. Caldrà doncs analitzar rigorosament el contingut real de les creences i veure a través de quins esquemes l'individu s'hi relaciona i quin

tipus de reaccions (lliurament, defensa, rebuig) provoca aquesta relació.

Aquí hauríem de plantejar un problema que ha estat de vegades el camp de batalla entre sociòlegs i psicòlegs de la religió: l'individu és el reflex de la societat cultural o bé la societat expressa l'individu? La psicologia dinàmica ha superat aquesta antinòmia, reconeixent en l'home el lloc d'interacció dels dos pols. En aquest sentit són interessants les aportacions dels estudis de lingüística que estableixen l'autonomia del llenguatge, univers simbòlic que no es deixa reduir ni a l'interioritat genètica ni a les regles socials; l'individu s'hi integra i s'hi forma tot introduint-hi alhora un centre creador. Anàlogament es pot dir que la religió real s'expressa en el teixit de relacions existents entre l'individu religiós, la societat religiosa a la qual pertany i l'univers de creences i ritus als quals l'individu i la societat s'adhereixen.

Un altre problema és el d'algunes escoles teològiques que refusen a la psicologia el dret d'observació dels fenòmens cristians, sobretot les que oposen radicalment cristianisme i religió. Aquest refús, el creiem injustificat per dues raons: primerament perquè, com ja hem dit, no volem reduir la totalitat de la vida religiosa a l'esfera de l'home natural tal com l'estudia la psicologia. I en segon lloc, perquè adoptem l'opció teològica dels qui afirmen que el sobrenatural cristià no implica l'abolició de la realitat religiosa en l'home, sinó que s'hi insereix, tot purificant-la i perfeccionant-la.

El Centre de Psicologia Religiosa de la Universitat de Lovaina.

Com a complement pràctic d'aquesta exposició sumària sobre l'abast i els límits de la psicologia religiosa voldríem donar a conèixer les activitats concretes del Centre de Psicologia Religiosa de Lovaina, que, de manera eficaç, participa des de fa bastants anys a l'esforç de recerca científica en aquest camp relativament recent de la psicologia religiosa.

La Facultat de Psicologia i de Ciències de l'Educació disposa de diferents laboratoris i centres d'investigació que són l'exponent d'una forta activitat científica i de l'especialització creixent de la mateixa psicologia. Citem, per exemple, el Centre de psicologia experimental i comparada, el de la psicologia diferencial i clínica, el de psicopatologia del nen, el laboratori de psicofisiologia, el de pedagogia experimental, etc.

L'origen de l'interès per la psicologia científica a la Universitat de Lovaina remunta a finals del segle passat, quan Mons. Mercier organitzava el primer laboratori de psicologia experimental de Bèlgica i confiava l'ensenyament d'aquesta matèria al professor Thiery. El 1923, el professor Michotte hi fundava l'Escola de pedagogia i de psicologia aplicada a l'educació. Tres grans orientacions figuren en el programa de l'Escola: la psicologia experimental, la psicologia pedagògica i la pedagogia científica. Amb el temps aquesta escola es transformà en un institut universitari de psicologia que des de l'any 1944 donava un ensenyament psicològic complet i assegurava la formació de psicòlegs professionals i investigadors. Fa dos anys, l'Institut obtingué de la Universitat l'estatut de Facultat. La matrícula de l'any passat era d'uns 800 alumnes repartits en 5 cursos: dos de comuns i tres d'especialització.

L'ensenyament de la psicologia religiosa a Lovaina data de l'any 1957. Durant molts anys, la universitat protestant de Ginebra fou l'única en tot el món a posseir una càtedra de psicologia religiosa fins que es van fundar el 1956 a Nîmes (H. M. M. Fortmant) i l'any següent a Lovaina (A. Vergote) les dues primeres càtedres de psicologia religiosa avalades per universitats catòliques.

El professor A. Vergote, que posseeix excepcionalment la múltiple formació de teòleg, filòsof i psicoanalista, continua essent, encara avui, a Lovaina, l'animador del Centre de Psicologia religiosa que va néixer com a projecció natural del seu ensenyament obert i creador. Les activitats del Centre són múltiples i variades: psicologia de l'ateisme; imatge de Déu en relació a les imatges parentals del nen, de l'adolescent, de l'adult i de la religiosa; percepció simbòlica de les mediacions religioses rituals i desenvolupament psicològic del nen i de l'adolescent; la magia; sacerdoci i vida religiosa; religió i moral; el despertar de l'interès religiós

de l'infant; la interferència del context cultural amb alguns significats fonamentals del llenguatge religiós; les experiències existencials (solitud, amor, mort, naturalesa) i la relació a Déu (conjunció i conflicte), etc.

Ens és impossible dintre dels límits d'aquest article d'exposar en detall l'abast i contingut d'aquestes recerques, a les quals cal afegir la construcció i convalidació d'instruments apropiats a la investigació, com per exemple una escala d'actitud religiosa i un test projectiu utilitzat en l'estudi de la dimensió religiosa d'algunes situacions existencials. El Centre disposa també d'un fitxer complet de les publicacions existents en els diversos camps de la psicologia religiosa.

Aquestes simples referències necessitarien evidentment un comentari més ampli, però ens semblen en tot cas bastantment suggeridores del camp immens i prometedor que la psicologia religiosa ha obert aquests darrers anys a la investigació i a l'estudi.

Jordi Bachs i Comas
(Lovaina)

BIBLIOGRAFIA

- PETER L. BERGER, *Para una teoría sociológica de la religión*. Ed. Kairos, Barcelona, 1971.
- MIRCEA ELIADE, *Metodología de la historia de las religiones*, Ed. Paidós, Buenos Aires, 1967.
- A. GODIN, *Adulte et enfant devant Dieu*, Ed. Lumen Vitae, Bruxelles, 1961.
- G. VAN DER LEEUW, *La religion dans son essence et ses manifestations*, Payot, Paris, 1970.
- Antoine VERGOTE, *Psicología religiosa*, Ed. Taurus.

testimoni

Una conversa amb el pare

Agustí Altisent, monjo de Poblet

Ben plantat al fons d'aquesta clotada verda que és la Conca de Barberà, el Monestir de Poblet us dona, tot just hi arribeu, una sensació de força. Més que bonic, Poblet és gran, vigorós. La seva pedra, tenyida d'una gamma d'ocres, domina el contorn. No s'adossa enlloc, no aprofita cap espai escadusser. Dirieu que és on ha volgut ésser i que neix d'ell el seu entorn. Potser hi ha encara, en aquesta puixança, el deix d'algun vell dimoniet d'històries ambigües de dominació... Potser les línies de la seva façana allargassada, barreja de temple i de castell, mereixerien el retret d'algun esteticista. En tot cas, Poblet compta amb l'exorcisme de la seva reali-

tat, de la seva eficàcia històrica, de la seva grandesa. I de la seva actualitat religiosa. Perquè Poblet no és avui un museu, sinó la llar, el desert i el taller de més de trenta monjos... Si no és que considerem com una peça de museu el mateix monaquisme

Mireu, el monaquisme és una institució i, com tota institució només crea possibilitats. Pertany als individus d'aprofitar-les... Personalment no crec en les institucions, com a decisives, sinó en les persones que les viuen. Les institucions inclouen sovint un contingut mediocre en la suma dels seus individus. El bo és rar. L'èxit és escàs sempre. Però també és veritat que el valor d'una institució cal cercar-lo en els seus casos d'èxit, no pas en els casos en els quals, per mor de les persones que l'han viscuda, ha fracassat.

Alt i cepat, vorejant la cinquantena, el pare Agustí Altisent té una mirada que traeix molta més decisió i contundència que no mostren les seves paraules, sempre embridades pel joc dialèctic i, a vegades, per una punta d'escepticisme.

I on rau, pare Agustí, l'èxit del monjo?

Em sembla que el camp de treball espiritual dels monjos és l'ànima pròpia. Això, avui, sona a individualisme i és, per tant, cosa *vitanda*. Per això, alguns, ara posen l'accent del monacat en altres bandes. Personalment, penso que fan marrada. Dic que el camp de treball del monjo és l'ànima pròpia, no pas en el sentit que el monjo treballi «per a la pròpia salvació» (cosa per la qual no m'esquinçaria el vestit, però que seria una postura de poca qualitat), sinó per a la pròpia perfecció, per a la pròpia santedat. No pas a fi d'adquirir mèrits i virtuts per a ell, com un enriquiment personal. Quan dic santedat, vull dir anar lliurant, dia rera dia, tots els replecs del cor a Déu i fer que Ell sigui, efectivament, el meu amo. I això no perquè sigui precisament el meu cor sinó perquè, considerant-lo com a part d'una terra que Déu ha de dominar, si jo l'hi

lliuro, li lliuro un trosset del món, el trosset que tinc més a mà, aquell que puc evangelitzar més fàcilment i que, tanmateix, costa més d'evangelitzar.

Quan va entrar al Monestir, Agustí Altisent tenia vint-i-set anys i havia acabat, a la seva ciutat de Barcelona, el peritatge mercantil. Contra el que podria fer creure l'indole d'aquests estudis, era, ja aleshores, un gran lector de literatura. D'aquells temps, conserva un record especial de Kafka.

Si jo tracto de lluitar cada dia contra el meu egoisme, de vèncer el meu orgull, d'acceptar les meves limitacions, de portar com una creu d'oprobri els meus pecats, crec que faig regnar Déu en un indret del món (que es dona el cas que és el meu cor) i que, per tant, faig que el Regne avanci ni que sigui uns mil·límetres. Aquesta feina de purificació personal, d'anàlisi serena però implacable d'un mateix, d'apertura a Déu d'aquell doble fons que mantenim en el nostre cor perquè Ell no acabi mai d'entrar-hi, és, em sembla, la tasca específica del monjo. Una opinió personal (i tradicional) que molts probablement consideraran desfasada. Jo crec, en canvi, que manté la seva vigència. Perquè si els monjos volem fer allò que és específic del clericat secular o del laicat, ni aportarem al conjunt la nostra contribució personal ni servirà de gran cosa una contribució que els altres, poden donar més bé que nosaltres. Com si un pianista, per tal de fer-se més «humà», abandonés arpeigs i estudis i es lliurés a altres tasques. Després no podria proporcionar-nos el goig d'un concert, que només ell podia oferir-nos. Jo crec que, a l'Església, la mentalitat ha de ser comuna a tots, però les activitats, no; aquestes, cal mantenir-les diferenciades si volem el bé del conjunt. Cadascú només pot tocar el seu instrument. Ningú no és, ell sol, una orquestra. Ara, això sí, cal que cada u sàpiga valorar la música dels altres i coordinar-s'hi.

De «l'ànima pròpia» hem anat a parar, tanmateix, a una perspectiva on hi són presents els altres...

És que treballant per purificar l'ànima pròpia, per veure-hi clar, per no fer trampa, el monjo pot anar elaborant, alhora, un elixir, com una essència molt simple i condensada que serà útil també als altres. En aquest sentit, el monestir pot esdevenir un laboratori on, amb l'aire d'estar perdent el temps, amb l'aire de dedicar-se a abstraccions inútils, hom produeixi un comprimit minúscul, capaç de transformar milions de litres d'aigua...

És la vostra versió de la paràbola del llevat...

No exactament. Parlo de l'Evangeli en tant que aplicat a l'ànima, als homes, en allò que tenen aquests de més universal i de més comú. No és el mateix. L'Evangeli ha estat confiat a l'Església i, de vegades, l'han anunciat també els monjos. És prou coneguda la tasca d'evangelització d'Europa pels fills de sant Benet. Però jo parlo de l'elaboració d'unes essències que inclouen, alhora, Evangeli i experiència humana. Penso una mica en un vers del Dant, aquell en el qual posa en la intenció d'Ulisses —un Ulisses que no sembla venir d'Homer sinó d'Estaci— que ell corre món per tal d'omplir-se «de virtut i de coneixement».

Els monjos, però, a l'inrevés d'aquest Ulisses, us negueu, precisament, a córrer món. El vostre isolament, no és un perill?

Ben cert que ho és. Però, mireu: no hi ha vida sense perill, i cada vida té els seus perills immanents. Nietzsche deia que dir «viure perillosament és un pleonasme». El perill immanent de la vida monàstica és, entre altres, el de l'estupidització a causa de la manca de contactes excitants del pensament i, en conseqüència, modificadors de les actituds. Però, no ens enganyem. No ens enganyem avui, sobretot, que a l'Església els clergues tenim tantes reaccions d'immaduresa respecte del món secular: **immaduresa** que ara es manifesta en l'embadaliment més indiscriminat pel laicat, i que abans s'expressava en el «mano i dispo» més absolut i el sentiment de superioritat més idiota. No ens enganyem, dic: al «món» (vull dir, a Barcelona, a Cornellà, a Madrid, a Salou o a la

Costa Brava) ¡quanta de gent no viuen encallats, estupiditzats! Perquè, no ho oblidem: l'isolament pot estupiditzar, però el rebombori, el no parar mai, també. Avui que alguns s'adonen, per exemple, del fracàs de les grans aglomeracions urbanes, deshumanitzants, més aviat creuria que seria hora que, sense mitificar-los, hom s'adonés més del que poden ser els monestirs. Un amic m'ho va dir una vegada amb una frase, sens dubte exagerada, però gràfica: «Està bé que existiu els monjos perquè així com a París hi ha un metre per a comprovar la llargada de tots els metres del món, així, havent-hi monestirs, quan calgui, encara sabrem què és un home». Repeteixo: no crec en el valor general d'aquesta frase (com de cap); però em sembla evident que, si al món, pels contactes excitants i, per la llibertat, hom pot madurar, al monestir hom està en unes condicions excepcionals per a fer-ho, gràcies a la possibilitat (a vegades, és cert, desaprofitada!) d'una vida serena, honrada amb un mateix i reflexiva. I això en el terreny moral, entenent el mot en un sentit refinat.

No us negueu, però, a un mínim d'intercanvis amb l'exterior.

I és clar que no. Altrament, podríem esdevenir Quixots o somiatruïtes, és a dir, boigs. «*Los sueños de la razón engendran monstruos*», diu allò de Goya. I el monòleg és la demència. Us diré, per exemple, que a mi personalment, les sortides del monestir que he de fer sovint, per raó de la meva feina, i els contactes que això em proporciona, són un estimulant de primer ordre de la meva reflexió.

El pare Altisent és director de la impremta del Monestir: una quadra espaiosa, dotada amb maquinària moderna, en la qual uns quants monjos imprimeixen des de targes de visita i recordatoris fins a llibres amb il·lustracions. Hi treballen cada dia feiner, de les 9 a les 12,45 del matí, i des de les 3 a les 6 de la tarda, llevat dels temps forts de les collites: aleshores, deixant la pròpia especialitat, tots col·laboren en les tasques del camp.

Concretament, ahir vespre vaig tornar a Poblet després d'una estada de tres dies a Barcelona. Allí, sense buscar-ho, vaig tenir converses amb gent de quinze anys, de vint, de quaranta i de seixanta. Doncs bé, d'algunes d'aquestes converses, sortides a l'atzar, me n'he portat al Monestir un tresor d'elements per a la meua reflexió. Coses interessantíssimes per elaborar i afinar, que m'ajudaran a modificar alguns punts de vista i a consolidar-ne d'altres. Un aprofundiment, al capdavant. Després hi ha la gent que, com ara vós, vénen al Monestir. Tots aquests contactes em forneixen elements, primera matèria per al treball de reflexió.

Sortides esporàdiques, elements per a la vostra reflexió... Bé, però, en la marginació fonamental del monjo respecte de la vida col·lectiva, en la seva absència de l'activitat humana general, no hi veieu el sacrifici d'una dimensió de la persona, massa important per a prescindir-ne?

A mi em sembla que el sacrifici d'unes activitats en favor d'unes altres és una llei general de l'activitat humana. Les qualitats viuen les unes a expenses de les altres, i si bé és veritat que cal vetllar per mantenir una personalitat harmoniosa si hom no vol córrer el risc de convertir-se en quelcom de deshumanitzat i monstruós, a tota activitat especialitzada els homes n'hi sacrifiquen d'altres d'interessants i fins i tot importants. Quantes coses no sacrifica un esportista per mantenir-se en forma! Un pianista ha de dedicar llargues hores a l'estudi si vol arribar a tocar amb alguna qualitat; ha de sacrificar moltes coses al seu art, ha de passar-se hores i hores cada dia fent avorridíssims arpeigs, i escales sense cap atractiu estètic. Però només així aconsegueix «fer dits» i donar-nos una finíssima versió, posem per cas, de la *Sonatina* de Ravel. Aquest home probablement no tindrà el temps de desenrotllar gaire els altres aspectes de la seva sensibilitat i de la seva cultura, però sacrificant-los a l'exercici del seu art indubtablement aporta quelcom al bé de la humanitat que d'altra manera no aportaria. Viure és viure una determinada cosa, i viure una determinada cosa és deixar de viure'n una infinitat d'altres de possibles. Viure és triar, no hi ha remei, i triar és abandonar i renunciar. Crec, doncs, que l'únic

problema que hom pot plantejar no és si és lícit o raonable de renunciar a les coses a les quals la vida monàstica imposa de renunciar, car la renúncia és una llei universal de tota activitat una mica destacada, sinó de si val la pena de renunciar al que renunciem els monjos per tal d'exercir el que els monjos exercim o desenrotllem especialitzadament, professionalment. Si el que aconseguim es mereix la renúncia que fem, en una paraula. I a mi em sembla que la resposta està en els individus més que en les collectivitats. Si un monjo arriba a obtenir en un grau de certa qualitat altres valors que també són humans i que són cristians a la vegada, la seva renúncia valia la pena i no ha estat en menyspreu de cap valor humà ni cristià.

Deixeu-me continuar, un moment encara, com a advocat del diable. Ahir, veient la vostra comunitat al cor, salmejant —l'espectacle era bell, val a dir-ho— jo pensava: i bé, és aquesta lloança repetida i —perdoneu— un poc convencional allò que Déu espera de nosaltres? No s'estimarà més de veure'ns funcionar amb autonomia, d'acord amb les virtualitats que ens ha donat?

La pregària de lloança, com tota pregària, no la fem perquè Déu la vulgui per a ell, o la necessiti. Els qui la necessitem som nosaltres. Repetir unes pregàries modela el nostre esperit, el fixa en una determinada actitud o l'hi retorna si se n'ha allunyat. Quan jo frueixo dels béns de la creació o del progrés, si després haig d'anar a lloar Déu, això m'ajuda a considerar els béns de què frueixo com a vinguts d'ell i, tot i viure'ls amb l'autonomia que els és pròpia i segons les seves pròpies lleis, a considerar-los depenents en darrer terme, i rebuts, de Déu. I això és un benifet, penso, perquè jo fóra com un home que rep diners del seu pare i no li resta agraït, o com el fill que ha rebut dels seus pares una sèrie de possibilitats de formació i fruïció i se n'aprofita i, no obstant, oblida d'on li vénen. Crec que Déu no vol que siguem com «fillets emmarats», però sí que visquem honradament, adultament, el nostre agraïment. La pregària de lloança m'hi ajuda. Però la lloança m'ajuda encara més en altres moments: quan jo passo per les angoixes de la vida i de la condició humana, quan estic a punt de rebellar-me contra

Déu pel misteri del mal i per l'estat d'inacabament i, diguem, d'incivilització en què m'ha deixat la vida , en aquests moments, lloar Déu en l'Ofici diví em fa humiliar la meva raó i em fa reconèixer que tot el que passa és, malgrat que sembli negatiu, positiu i eficient. Lloar Déu aleshores s'assembla a l'acte de fe que va haver de fer la mare de Jesús quan, al peu de la creu, en el moment en què tot semblava que s'ensorrava, va haver de creure contra tota aparença, que el Regne avançava i l'obra de Déu s'acomplia. Que la pregària de lloança m'ajudi a fixar el meu esperit en aquesta actitud en moments de negror i quan estic temptat de rebellar-me, em sembla un benifet, i un cas de la victòria de la fe sobre el «món».

I quina us sembla que pot ser l'aportació d'un monestir a l'Església i al món d'avui?

La idea de monestir és una idea molt sàvia. Un lloc arrecerat, amb certs contactes però arrecerat, on uns homes poden madurar cristianament i humanament, si volen, i en la mesura que Déu els hagi donat de poder-ho fer, sempre serà útil als homes, mentre hi hagi qui passi angoixes, qui perdi la pau, etc. Sempre serà benèfic un lloc on el laic o el sacerdot que viu al món puguin trobar unes hores de serenitat, pel marc ambiental, i sobretot rebre d'algun monjo el resultat de la seva experiència humana i espiritual. El monjo que té certa experiència no apresa en els llibres, pot comunicar, als qui truquen a la porta del monestir, quelcom de la seva serenitat espiritual i del seu discerniment i, amb això, pot posar al servei dels altres el resultat del que ha anat elaborant, al llarg dels anys, en el laboratori que és el monestir. Cal, però, que els monjos no visquem totalment al marge del context humà. Que per lectures i per contactes siguem estimulats en la nostra reflexió. Però no em semblaria beneficiós un vessament pastoral complet dels monjos de cara enfora, com no fos temporal i en casos aïllats. Crec que això ens faria perdre el nostre caràcter propi, sense agafar el que pertany al clergat secular i, per tant, restaríem i no afegiríem quelcom al servei comú de l'Església.

Ara m'agradaria que em diguéssiu, pare Agustí, com la veieu l'Església en aquest moment —no massa tranquil—, des d'aquest lloc d'arrecerament i de maduració.

Mireu, jo diria que l'Església és sempre un gran fet contradictori. Una mena d'*humus* en el qual és possible que es produeixin algunes flors. Però les flors hi són rares. I és que l'èxit, en la vida, és escàs en tots els ordres del cosmos...

Ens hem assegut en un pedris ombrívol del jardí monacal i la comparança del meu amic em porta a mirar maquinalment les flors, no gens escasses aquestes, que tenim a una passa. És un indret exquisit en el qual la grandesa del Monestir es torna intimitat, per la limitació de l'espai i per l'agençament humà dels arbres, dels petits parterres, del brollador. El pare Agustí enraona seguit, gairebé de pressa, sovint amb un punt d'excitació.

D'altra banda, jo crec que des que Jesucrist va dir: «Benaurets els pobres, benaurets els perseguïts», va arraconar, definitivament, la qualitat espiritual elevada a la clandestinitat. Jo no crec que la santedat pugui ser mai un fet públic, oficial, estructural. Vull dir que mai, com a organització —tot i que l'organització em sembla imprescindible—, l'Església no serà santa. Els valors espirituals vindran sempre dels franc-tiradors, en el sentit, per exemple, en què ho era un sant Francesc d'Assís. El geni no deriva mai de l'organització, si bé, després, *ad usum Delphini*, cal —i això també em sembla una llei de la limitació del cosmos— organitzar l'obra del geni, per tal de fer-la assequible a molts. Goethe deia aproximadament: De primer ve el geni, després el professor. I sant Pau, passat el temps en què va escriure les seves grans epístoles creacionals —posem per cas les cartes als Romans, als Gàlates, les de la captivitat—, aleshores, cap al final de la seva vida, escriví les pastorals, en les quals parla de guardar el dipòsit rebut i de conservar la forma de les antigues paraules.

D'un costat, podeu dir que l'Església no ha anat mai bé i que

no hi anirà mai. I això serà veritat. Però, de l'altre costat, quin fet més admirable és l'Església! Digueu-me, per posar un exemple recent, quina institució del món modern ha donat l'exemple de l'Església, que s'ha revisat ella mateixa públicament, francament, en el Concili. I si bé les flors són rares, com he dit, cal jutjar la terra per les flors; cal jutjar les institucions, no pels seus fracassos, sinó pels seus casos d'èxit; i cal, doncs, jutjar l'Església, no per aquells que la desacreditem sinó per aquells que li han donat el to més alt, per exemple, repeteixo, un sant Francesc. Perquè, al capdavant, quina és la finalitat de tota l'organització eclesiàstica? Quina, la finalitat de la mateixa Església? Mantenir, portar, diríem, a coll-i-be, a través dels segles, aquesta petita fórmula: el «Crec en un Déu». Una fórmula, pensem-hi, que costa molt de mantenir intacta. Per això l'Església no estarà mai a l'altura de la seva missió, és per definició que no pot estar-hi. Cosa no gens estranya, ja que ha rebut la més terrible de les missions: la d'anunciar i viure davant el món, a fi d'impregnar-lo d'ella, la Paraula que és per damunt de tota cosa. L'Església, doncs, per la seva mateixa essència, mai no estarà a l'altura del seu missatge, aquell missatge que, tota humiliada, pels seus propis pecats, no pot pas deixar d'anunciar...

Heu embastat una visió madura i suggeridora de l'Església de sempre. Ara podríeu centrar la mirada en el seu moment actual.

Veig en el moment actual de l'Església tot de possibilitats i tot de desviacions. Comencem per aquestes darreres. L'Església, abans, havia mitificat la dreta, des de dalt, des del mig i des de baix. I ara, em sembla, estem assistint a una desmitificació no pas de l'autoritat de l'Església, sinó simplement, de la dreta. Vull dir que hi ha, simultàniament, una mitificació de l'esquerra que fa feredat. Recordo una entrevista que «L'Express» va fer a Eugeni Ionescu, no fa molts mesos. Deia el dramaturg: «Ara podeu dir coses contra el Papa, contra el Crist. I podeu fer porqueries a les esglésies. Però... proveu de dir res contra Marx!» Noi, clavat! Ell, és clar, no parlava de l'Església, sinó de tot el món occidental. Però les seves paraules escauen a l'Església, a una part de l'Església, que ni pintades. Abans, en temps del «piusdotzisme», no podíeu ni dir

que la música de l'himne pontifici no val res. Ara ja podeu criticar el Papa i tot el que l'envolta, però pobre de vós si poseu alguna reserva als darrers mots progressistoides. Sou desqualificat de seguida. Rebeu els mateixos anatemes, des de baix, que abans rebieu des de dalt. No hem avançat gens desmitificant la dreta, perquè hem mitificat l'esquerra. Es parla també, per exemple, contra el triomfalisme, però amb això, no es vol combatre el fons de la qüestió, el defecte espiritual que el triomfalisme inclou, sinó només —oh meravella!— aquell triomfalisme que ens fa quedar malament: el dels ventalls papals cleopatrins i la cadira gestatòria. Però, en canvi, hi ha un triomfalisme d'esquerra que espavera. I del dogmatisme d'alguns liberals, què me'n dieu? I, de vegades, cal dir-ho, són els mateixos que, abans, eren més de «l'estampeta» els que s'han passat a l'altra banda. Com pot ser un senyal de progrés, això? És més aviat un senyal d'immaduresa. Sobre això no es pot edificar res de veritablement seriós. Quan sento, en segons quins llavis, les darreres paraules de moda de l'argot eclesiàstic, em sonen igual que em sonaven abans els sillogismes o les cites de les encíclicues. Quina monotonia! Quina manca de veritable pensament, de discerniment! A més, són pronunciats amb la mateixa suficiència, esgrimits amb la mateixa intolerància, amb el mateix gregarisme d'abans. Perquè tant se val que hom sigui gregari de sant Tomàs com que ho sigui de Marx o de Hans Küng. Sempre és gregarisme.

I és que no hi ha paraules, no hi ha actituds, no hi ha partits, no hi ha Concili... que facin intel·ligents els qui no ho són. Ortega deia: *«El tonto es vitalicio»*. És cert. Els homes, diguem el que diguem, fem el que fem, sempre hi posem el mateix: el nostre propi esperit. És l'esperit, doncs, el que cal modificar. Cal modificar estructures, ben cert, però si només fèiem això, no hauríem modificat gairebé res. Les nostres idees i paraules serien com aquelles que van merèixer la resposta fastiguejada de Hamlet, quan li preguntaven què llegia: «Paraules, paraules, paraules». Em vénen a la memòria, de vegades, els mots que Unamuno escrivia a Maragall: *«Ahora repiten —parla de la gent que l'envolta a la Universitat— las últimas filosofías de moda en Europa, pero... son los mismos.»*

Goethe, sant Pau, Ionescu, Marx, Ortega, Unamuno, Shakespeare... La conversa d'aquest monjo —arrecerat, no pas, evidentment, desconectat— té, entre els seus atractus, aquest d'un espurneig continu de referències amplíssimes, de cites i petites síntesis madurades, elaborades a poc a poc...

Parlàveu, també, de tot de possibilitats...

Sí. Ara, després del desglaç de les estructures, en tenir les persones més possibilitats d'expressar-se lliurement, les manifestacions d'immaduresa que he apuntat són aparatoses. Però tot això passarà. Caminem a les palpentes, sense saber on anem, però probablement som més conduïts per l'Esperit que quan, en temps del monolitisme eclesiàstic, amb tots aplaudint darrera el Papa, sabíem massa on anàvem. Si és veritat que l'Esperit no se sap d'on ve i on va, potser ara som més conduïts per Ell, precisament perquè no sabem on anem. Això no vol dir que tota desorientació és fruit de l'Esperit. Ho és només l'abandó que un en pot treure, al seu buf, que no sabem on ens porta. Quan m'ha vingut algun integrista a comunicar-me les seves angoixes, jo li he dit que l'església de Pius XII no era l'Església *tout court*. Que Crist havia promès l'assistència a l'Església simplement, sense dir que l'Església tindria tal o tal altra norma sempre igual. I que —a part que Jesús no garantí que l'Església gaudiria sempre d'una salut excellent— ara teníem ocasió de fer que la nostra fe fos més fe. Ara que no tenim les seguretats —humanes, no ens enganyem, i no sobrenaturals— que donava el monolitisme de l'Església dels papes anteriors a Joan XXIII. I el recordo que el nostre petit catecisme deia que les virtuts pròpies del cristià són fe, esperança i caritat; i que aquestes tenen per objecte Déu mateix; i que cal creure i esperar en Déu, no pròpiament en l'Església. Per això, penso que caminem cap a una fe que serà més fe, amb menys suports humans. Una fe més responsable, més allunyada de la parada militar d'abans. Els creients, potser ens trobarem que som menys que no ens pensàvem, però ens aguantarem en Déu i sobre els nostres propis peus; ajudats, sí, per la futura configuració que, d'una manera que ignorem, prendran

les coses —perquè una configuració o altra és indispensable— però no recolzats en les estructures, sinó en Déu i en Jesucrist. Crec que és això el que ara s'està fermentant —i perdoneu que em posi molts de profeta. Però tota fermentació comporta una certa ebullició. El vi no és bo mentre no ha passat la fermentació, però, tot i necessària, la fermentació és un moment de traspàs. També penso que abans estàvem massa satisfets de la nostra Església, ben organitzada, perfecta. Que ens devia convenir aquesta fregada, aquesta humiliació que representa el que molta gent vagi dient allò que he sentit atribuir a Josep Pla: «Abans, els capellans parlaven llatí i ningú no els entenia, però ells s'entenien. Ara, parlen català, tothom els entèn, però ells no s'entenen». Ens devia convenir de passar una temporada ben humiliats. Això sí que és antitriomfalisme! Una Església que ens fes quedar bé, potser ens faria intractables. Ara, si sabem acceptar la humiliació que la situació comporta, estem més ben encaminats que quan el Vaticà semblava una òpera italiana amb pinyols d'encícliques brillants.

Fent una mica de balanç del que acabeu de dir, em sembla que en la vostra valoració pesen més, força més, les possibilitats que les desviacions.

Més que fer un balanç, deixeu-me apuntar una actitud: per defectes que vegem en l'Església, en els nostres germans... com podríem jutjar-los? Com podríem jutjar l'Església? Quin dret hi tindríem mai? En nom de què la jutjaríem? No la podem pas jutjar, com alguns pretenen, en nom de l'Evangeli. Primerament, perquè l'Evangeli és d'ella mateixa que l'hem après. I en segon lloc, perquè l'Evangeli ens demana que no judiquem ningú. Prou que ho sap, l'Església, que l'Evangeli la jutja, la interroga, la corseca. Podem, és veritat, anunciar-li, insinuar una paraula evangèlica, fins i tot a aquells qui estan dalt de tot. Però no pas jutjar-los, no pas incriminar-los. Els sants, em sembla que ho va dir el pare Miquel d'Esplugues, són aquells qui han adreçat tota l'agressivitat que tenien contra ells mateixos. Només hi ha una manera de fer bé a l'Església: ser sant. **Naturalment, de sants no n'hi ha. Com, en certa manera, podem dir que no n'hi ha de cristians. Només hi ha gent**

que intenta ser cristiana, que intenta ser santa. O, si voleu, no hi ha sants d'una banda i pecadors de l'altra. Hi ha pecadors que saben que ho són i pecadors que no s'ho saben. De la mateixa manera que no hi ha intel·ligents i nicis sinó nicis que saben que ho són i nicis que no s'ho saben. En això a l'Església li passa com a les persones. Una persona, fins i tot aquella que anomenem intel·ligent, no ho és sempre d'intel·ligent. Té llampecs d'intel·ligència, de tant en tant. Després cau en la tenebra i es mou a les palpenes fins que, en un moment donat, la flama torna a aixecar-la. Penseu en els fracassos d'autors famosíssims per una sola reeixida. Penseu, per exemple, que Cervantes en va errar moltes, tot i que el Quixot és una gran obra en la qual trobem sempre coses noves. Però, tornem-hi: cal jutjar els homes pels seus èxits. Cal jutjar Cervantes pel Quixot, no pel Persiles. Cal jutjar l'Església pels seus sants, pels seus doctors i, encara, per aquelles coses que han fet santament, intel·ligentment; perquè ni els sants han fet totes les coses amb santedat, ni els doctors ho han fet tot amb intel·ligència... Però no hem d'irritar-nos per les errades, per les equivocacions, pels pecats, perquè ni jo ni ningú no podem tirar la primera pedra... Per això em sembla que l'Església hauria de parlar, sobretot, de Jesucrist, en comptes de donar tantes i tantes voltes a les estructures i a les noves formes. Es parla poc de Jesucrist.

Aquests mots em fan pensar en un moment de la vida monàstica que em colpí particularment: el cant, acabades les vespres del diumenge, de l'«Ave verum», davant l'Eucaristia. La fondària del temple, les notes gregorianes —ja mig oblidades—, les veus dels monjos —afinades, però no excessivament—, el text del poema —exquisit i sensual—... aconseguïen de crear una veritable sensació de «presència».

Podríeu, doncs, parlar-ne una mica...

Jesucrist és el nostre germà gran. És, podríem dir, el noi gran de la casa. Aquell del qual tots estem orgullosos, aquell que ha fet coses grans que ens entusiasmen. I que, sense anullar la nostra per-

sonalitat, ens fa quedar, a tots, bé. L'Església no ens farà quedar mai bé. Nosaltres mateixos no la farem quedar mai bé, no farem quedar mai bé Jesucrist. És Jesucrist qui ens fa quedar bé a tots. L'Encarnació i la Redempció signifiquen, al meu entendre, que Déu, veient el món sumit en la mediocritat i en el pecat, va voler donar-li una qualitat rellevant. Va voler que del món, de la humanitat, de la família, de la nostra família, en sortís, tanmateix, una veu neta, una veu profunda, una veu autèntica. **Per això va enviar Jesucrist.** Perquè des del món, des de la humanitat, algú, Algú en majúscula —en aquest cas, un home—, parlés a Déu en nom del món, en nom de l'univers que Déu havia somniat des de tota l'eternitat. I la Redempció no significa altra cosa sinó que Déu ha decidit de jutjar la humanitat, de jutjar-nos, a nosaltres, no pas pels nostres actes, no pas pels nostres pecats, no pas per les nostres virtuts, sinó per les virtuts de Jesucrist. Creure significa refiar-se que el Pare ens jutjarà pels mèrits de Crist i no per la nostra manca de mèrits. Això, naturalment, no és dir que ens hem de posar a dormir o que ens podem deixar anar al pecat, però significa que, després que hem vist que dormim i que pequem, podem tenir l'alegria de dir, tanmateix: Senyor, no ens ho tingueu en compte, tingueu en compte només els mèrits de Jesucrist. L'Encarnació vol dir que Déu s'ha posat de la nostra banda en Jesucrist, i que ara ja no som nosaltres els qui comptem, sinó Crist.

Una cosa, pare Agustí, que em venia aquests dies al pensament era aquesta: als monjos, tan amatents a la reflexió bíblica constant, detallada, ¿quin efecte els deu fer això que ara en diem, una mica genèricament, la desmitologització de l'Evangelí? A vosaltres, que heu jugat tan fort contra el temps i a favor de l'escatologia, ¿com us afecten tendències actuals com la de posar l'accent en la resurrecció i deixar una mica en la penombra la supervivència d'una ànima separada del cos; la revaloració del món temporal, del compromís, de la civilització...? Hom té la impressió que aquests corrents us han d'impressionar més que als altres cristians.

En primer lloc, cal dir que, com és natural, un monjo no té

resposta per a totes les preguntes... Camina per la vida creient com pot, com els altres cristians. Quant a la desmitologització de l'Evangeli, personalment també he tingut, a vegades, la temptació de pensar si certes coses no són més aviat metafòriques, o bé responen a què sé jo quina fabulació. Ara bé, davant la positura desmitologitzadora, jo tinc una objecció que em frena: que així que heu eliminat alguna cosa —posem, per cas, la guarició dels endimoniats, aquells dimonis que són llençats damunt dels porcs i els porcs es tiren al mar...— així que heu començat per un punt a fer neteja, no teniu res que us deturi. Finalment, us quedareu sense res. No hi ha cap raó, un cop s'ha començat, per aturar-se en un punt. Aquesta és una de les coses que més em convencen —en la mesura que això pot respondre a una convicció i no a una fe— de la necessitat d'un magisteri a l'Església, d'algú que acla reixi en els moments i en els punts decisius.

Pel que fa al tema de la resurrecció, potser podríem pensar en el valor del que em deia un germà meu de comunitat: que no sabem si, en el moment de la mort, sortim totalment del temps, de tal manera que tot queda bloquejat i ens trobem, sobtadament, en el judici final i, per tant, en la resurrecció... Fóra possible que, en no haver-hi temps, ens trobéssim amb això. És una via de solució. Però, molt de compte! Aquests concordismes, els considero sempre provisionals. Un altre dia pot venir un descobriment o un progrés intel·lectual que ens tiri per terra la pretesa solució. Es tracta només d'una hipòtesi. Però, prescindint de les hipòtesis, jo em situo, en això com en tot, en el terreny de la fe. Del més enllà no en coneixem res. Només sabem que Déu l'ha fet esplèndid, i que valdrà la pena haver cregut.

I en tinc prou amb això. Recordo una anècdota que he sentit explicar de l'abat Escarré. **Ja estava molt greu, gairebé a l'agonia,** quan algú, al seu costat, potser amb un excés de zel, va dir-li: ja deu sentir ganes, pare, d'arribar al cel... El gran abat, sense perdre la seva pau de sempre, va respondre: mireu, ganes no; curiositat, sí...

* * *

Parla de l'abat Escarré, el pare Altisent, amb una veritable veneració. «En uns moments espiritualment difícils per a mi —em confia—, em va ajudar amb la seva manera de viure a l'Església, amb llibertat d'esperit. Quan jo sentia —eren els temps de Pius XII— les canonades dels canons disparades contra mi sense discerniment...». Recorda d'ell, especialment, una visita a Poblet. «Jo li deia que, a Roma, tenien no sols el dogma sinó la psicosi de la infalibilitat...» Aleshores, el pare Escarré li explicà una entrevista que havia tingut amb Pius XII. —«Al qual, s'autocorregeix el pare Altisent, cal jutjar tenint en compte la seva formació, amb perspectiva...»— El Papa, recordant no sé quines velles normes, havia preguntat a l'abat: «Com és que a Montserrat no doneu els exercicis de sant Ignasi?» La pregunta tenia un cert to agresiu... El pare Escarré, sense immutar-se, havia contestat: «Nosaltres, a Montserrat, no prediquem els exercicis de sant Ignasi, sinó els que ja vam predicar al mateix sant Ignasi quan va fer estada a Montserrat...» Pius XII va exclamar: «*Lei e un furbo!*» I diu que el pare Escarré acabà l'anècdota dient: «L'autoritat no m'ha fet mai por». El pare Altisent veu en l'abat Escarré un exemple «d'obediència adulta, en temps no liberals». «D'altra banda, continua, és una manera específica **monàstica d'entendre l'obediència**. La Regla de sant Benet —segle VI— diu que quan al súbdit li són imposades coses impossibles —llegiu il·lògiques—, aquest ha de manifestar els seus motius de disconformitat a l'abat, i només si, un cop fet això, el superior es formalitza en el precepte, ha d'o-beir.» Sobre aquest tema de l'obediència, el pare Altisent va publicar, ja fa uns quants anys, un article al suplement de «La vie sprituelle», que produí un cert enrenou... Però hem de cloure aquesta divagació i reprendre el fil...

* * *

Quant a la revaloració del món creat, del temps i de la civilització, tingueu en compte que la tradició benedictina no ha estat mai com la que es desprèn d'una determinada espiritualitat del

segle XVII —també, una mica, ja del XVI—, contrària, en certa manera, a algunes inclinacions naturals.

Dins la tradició benedictina, sempre s'ha tendit, més aviat, a encarrilar les qualitats de la naturalesa dels individus i a fer-les útils a la comunitat. No és propi de la tradició benedictina, almenys la catalana, negar els valors de la naturalesa, de la cultura, de la civilització, sinó el contrari, viure'ls. Amb mesura, és veritat, però viure'ls com a dons vinguts de Déu. La negació dels valors de la terra, si calgués afiliar-la a alguna tradició espiritual determinada, l'atribuiríem, més aviat, a uns corrents nascuts, o molt accentuats, a Castella. Recordeu que Sèneca era cordovès. Ja comença, per tant, en temps de la dominació romana, l'estoïcisme a la Península. Recordeu que són de Jorge Manrique aquelles cobles: «*Los infantes de Aragón qué se hicieron...*». Recordeu que per a Calderón la vida és un somni. Recordeu, finalment, que la mística de sant Joan de la Creu tendeix a una profunda negació de la criatura a favor, segons ell, del Creador. Personalment, pensaria que aquesta actitud pot donar un rendiment ascètic i místic molt notable, referint-nos a l'àmbit subjectiu. Però, teològicament parlant, és una positura desequilibrada. I qui sap si una mística que recolzi en una teologia desequilibrada és una mística catòlica. Vull dir, amb això, que no pot ser sensat valorar el Creador a base de desvalorar la criatura. Recordo aquella idea d'Unamuno: els místics castellans, a la gran planura de Castella, miraven al cel perquè no podien mirar enlloc més. També el Kempis forma part d'aquesta tradició... Aquest insisteix en que els grans savis de l'antigor també són morts. I ve a dir que, doncs, no cal ser savi. Això és ridícul. Segui la vida curta o llarga, més val ser savi que no ser-ho. El Kempis representa una actitud de contraposició entre aquest món i l'altre que és, precisament, allò que cal no fer.

La conversa —les converses— amb el pare Agustí Altisent no acaben fàcilment. Els temes s'hi encavalquen. Cada resposta desperta noves qüestions. Després de transcriure aquestes pàgines —ja una mica massa llargues— m'adono que em resta una cinta magnetofònica per buidar... Conté opinions sobre els aspectes

socials i, en part, polítics, del món actual, en relació amb la fe: el país, la lluita de classes, el marxisme, l'Església i el poder... I moltes coses més. Potser caldrà reprendre la conversa un altre dia. Potser seria bo de tenir-ne de semblants amb altres persones, contra la incomunicació... De moment, m'aturo aquí. Això ha estat, simplement, un assaig de canalització d'un fons riquíssim d'experiència espiritual i humana, tal vegada poc aprofitada comunitàriament.

Joan Carrera (Barcelona)

Poblet, agost de 1972

l'espectador

Llegim, sovint, a la premsa que tenim fàcilment a l'abast, vull dir la nostra premsa quotidiana i setmanal i no pas, per exemple, «Le Monde (hebdomadaire)», que el feix d'espectacles de la nostra latitud és ben migrat. Aquesta afirmació és certa i només cal fer una escapada més enllà de La Jonquera per a verificar-la. Però les conseqüències, diguem-ne morals, d'aquesta afirmació poden constituir actituds diverses i, encara, contràries: des de quedar-se a casa a pesar figures fins a desvetllar-

se i sortir ben sovint al carrer.

Jo, gairebé no cal dir-ho, tiro a esforçar-me pel desvetllament. Al capdavant, aquí d'espectacles no en tenim d'altres. I convé sospesar, assumir i no negar. Salvador Espriu, amb la seva neta i dinamitzadora lucidesa ho ha escrit definitivament, amb validesa per a tot el conjunt del nostre país: «Car sóc també molt covard i salvatge / i estimo a més amb un / desesperat dolor / aquesta meva pobra, / bruta, trista, dissortada pàtria».

Així, doncs, mentre esperem, entre altres coses, l'aparició anual del Grup d'Estudis Teatrals d'Horta, que per ara, i és trist, no dona senyals de vida, mentre esperem Els Joglars, gràcies a l'extraordinària penyora que ens van deixar, ja fa mesos, amb *Cruel Ubris*, portadors del nou espectacle anomenat *Mary d'Ous*, mentre esperem una pròxima temporada de «castells» amb els ressuscitats i capacitats Nens del Vendrell i, finalment, mentre no esperem gaire, i tan de bo que ens equivoquem, de l'etapa que inicia el Teatre Nacional de Barcelona, és adient de comentar alguns espectacles d'interès que creixen, moren o neixen a l'actual tardor.

Un espectacle artístic: «Cabaret»

La pel·lícula *Cabaret*, realitzada per Bob Fosse a partir d'un autèntic espectacle de cabaret, és protagonitzada per Liza Minnelli, Joel Grey, Michael York i Helmut Griem i es projecta al cinema Florida.

Es tracta d'una pel·lícula sàviament vertebrada. L'esquelet intern és constituït, precisament, per una colla de números de cabaret, diversíssims. El director, Bob Fosse, a partir de l'excel·lent material —lletra i música— de l'espectacle de cabaret del qual arrenca per fer la pel·lícula i amb la col·laboració d'uns actors molt expressius —notables mims, can-

tants i ballarins, tot alhora—, converteix el menystingut gènere en un món on allò que és tronat i prostituït esdevé dramàtic o còmic, i allò que és fútil esdevé àgil i allò que és banal esdevé bell, vàlid per si mateix.

Sostinguda per aquesta trama, *Cabaret* enfila una visió del Berlín i, per tant, de l'Alemanya, del 1931, on es congria el nazisme. Aquesta visió ens la dona Bob Fosse per una doble línia: per una banda, directament, encara que més com il·lustració que no pas com document, en la presència d'unes actuacions violents i d'una joventut agressiva que revelen tota una filosofia política; per l'altra, indirectament, en l'entrellaçament d'unes històries amoroses que pateixen per causa d'aquella situació o que, una mica a distància, l'observen.

Malgrat que a la pel·lícula pot fer-se-li el retret d'una excessiva anècdota amorosa en funció d'una pretesa comercialització del film a la recerca dels grans públics, no per això la crítica de l'esmentada situació política deixa de ser molt dura. Basti, només, adonar-se que els únics homes certament virils que *Cabaret* presenta no són, precisament, personatges alemanys.

Un espectacle eficaç: «Misericòrdia»

Al Teatre Nacional de Barcelona, amb seu al Moratín, s'ha presentat la companyia del també

nacional María Guerrero, de Madrid. Es representa l'escenificació, deguda a Alfredo Mañas, de la novel·la *Misericordia* de Benito Pérez Galdós. Dirigeix la representació de l'obra José Luis Alonso.

Malgrat que tot l'espectacle no té invenció artística —l'obra teatral, o sia Pérez Galdós a través de Mañas, s'insereix en la tradició de la narrativa «picaresca» castellana amb uns tocs modestos d'expressió èpica i, per altra banda, el muntatge teatral s'insereix en l'habitual ambientació de colors terrosos i formes miserabilistes reiteradament utilitzada pels directors madrilenys a partir de llur manera, tan discutible, d'entendre el teatre de Valle-Inclán, alegrada, això sí, aquesta ambientació, en el cas present, amb uns encertats tocs més o menys surrealistes—, és un espectacle hàbil i interessant.

L'espectacle *Misericordia* combat el fals honor, entès com negació emfàtica de la realitat que porta, indefectiblement, a la crueltat. I això és certament bo.

Una intel·ligent escenografia de Manuel Mampasso posa les bases

per al treball del nombrós grup d'actors. Sobresurten, en la línia, però, del convencionalisme naturalista que impera en els grans actors teatrals madrilenys, José Bódalo i, excel·lentment, María Fernanda D'Ocón.

Un espectacle polític: «La Polizia ringrazia»

Ja a les acaballes de la seva projecció en cinema d'estrena, *La polizia dona les gràcies*, film italià dirigit per Stefano Vanzina, mereix, almenys, un breu comentari. Perquè, possiblement per una propaganda mal orientada, és un film que ha estat tractat pel públic com un més del gènere de lladres i serenos.

I és molt més que això. És una subtil justificació de la policia, feta per un règim democràtic occidental europeu. La policia, ens diu la pel·lícula, malgrat tots els seus defectes preserva l'existència de l'Estat de Dret de la violència dels grups de l'extrema dreta.

Joan Argenté
(Badalona)

Notes breus

1. Joan E. JARQUE, *La fe de l'home d'avui? La resposta de Teilhard de Chardin*, Laia, Barcelona, 1972. És la tesi doctoral d'aquest conegut sacerdot barceloní, que ara ocupa llocs de responsabilitat en organismes internacionals. L'estudi de mossèn Jarque —escrit primer en francès i traduït ara al català— se centra en un aspecte de l'obra del pare Teilhard que actualment pot semblar impopular: la seva dimensió apologetica. Demostra com és de central la preocupació apologetica

—en el sentit més clàssic de la paraula— en l'obra teilhardiana; quins són els seus destinataris, tant a l'exterior com a l'interior de l'Església; quins els seus temes preferits —el món, l'evolució, l'home, l'acció, el cristianisme i l'omega—, i quin el seu mètode. L'autor mostra un coneixement exhaustiu dels escrits del pare Teilhard i una habilitat extraordinària a trobar les grans línies del seu pensament, però potser li manca agudesca crítica per a fer una valoració objectiva de l'apo-

logètica del pare Teilhard amb vista als problemes que la ciència planteja avui a la fe.

2. *La fe en revisió*, Publicacions de l'Abadia, Montserrat, 1972. En aquest nou volum de la col·lecció «Saurí», un grup de monjos de Montserrat ens presenten un recull d'uns fulls publicats, diumenge rera diumenge, durant l'any litúrgic 1969-70. És una continuació, doncs, del volum titulat *Repensem la nostra fe*, que fou com el primer esbós del que havia de ser la col·lecció «Saurí». Els fulls tracten diversos temes referents a la vida cristiana, suggerits per les lectures bíbliques dominicals. Naturalment, hi ha molta varietat de temes —el pecat original, Crist signe de contradicció, la feblesa, la penitència, la resurrecció, la pregària, el compromís temporal, la creació...—, però el conjunt té unitat pel fet de presentar aspectes importants i actuals de la vida cristiana, exposats, en general, en un llenguatge viu i intel·ligible.

3. *Eucaristia i compromís*, «Qüestions de vida cristiana», núm. 63 (1972). És un número monogràfic dedicat a un problema que cada cop es viu amb més agudesa entre els cristians més alertats: quina relació hi ha entre la celebració de l'eucaristia i el compromís temporal dels creients. Els articles presentats no pretenen pas de cobrir tota la gamma de temes suscitats per la qüestió, sinó únicament d'oferir alguns punts de vista útils. Així, J. Gomís par-

la de «La missa, festa i lluita»; P. Garriga, de «L'eucaristia, un gest profètic»; S. Galilea, de «L'eucaristia com a protesta»; J. Llopis i E. Vilanova ens ofereixen dues perspectives complementàries sobre el fenomen de les misses domèstiques, i, finalment, J. Camps presenta un reportatge viu i intencionat sobre la cèlebre missa de Cuernavaca. Relacionat amb el tema central del número, però des d'una perspectiva exclusivament teològica, C. Pifarré escriu un extens article sobre «Aspectes de la recent teologia de l'acció eucarística»; elaborat a partir d'una anàlisi detallada de la nombrosa bibliografia actual entorn de l'eucaristia —si bé, pel caràcter no tècnic de la revista, només són citades les obres més representatives—, l'estudi del pare Pifarré ofereix una panoràmica gairebé exhaustiva del pensament actual sobre l'eucaristia, que resulta d'enorme interès tant per al teòleg com per al pastor.

4. *Misal de la comunidad*, Marova-Paulinas-P P C-Regina - Verbo Divino, Madrid-Barcelona-Estella, 1972. Preparat pels liturgistes Burgaleta, Floristán, Maldonado i Pardo, i pels exegetes González Núñez i González Ruiz, aquest nou missal per als fidels representa un esforç per lligar la celebració litúrgica amb les preocupacions de l'home d'avui. Alguns l'han titllat d'horitzontalista, però no passa de ser una calúmnia.

5. *Misal del Vaticano II. Tomo I. Misal del domingo*, Desclée de

Brouwer-Mensajero, Bilbao, 1972. És la traducció castellana del misal per al poble preparat per P. Jounel i editat per Desclée & Cie a París l'any 1971. Els textos litúrgics són els oficials d'Espanya. Més ben presentat i més «ortodox» que l'anterior, pot ser molt útil per a una visió «objectiva» de la litúrgia, si bé li manca una mica de vivesa.

6. *La Biblia del domingo*, Herder, Barcelona, 1972. Una altra traducció d'una obra francesa, destinada a facilitar la comprensió dels textos bíblics de les misses dominicals. Els textos bíblics són presentats d'acord amb l'ordre de les Sagrades Escriptures, i cada perícopa és ambientada per un petit comentari, en què de vegades la part més suggerent és el títol. L'obra és fruit d'un treball en equip, format per Aubry, Guérin, Negroni, Maertens i Refoulé. És una llàstima que encara no ha-

gi sortit cap llibre en català amb característiques semblants als tres que acabem de presentar.

7. Robert COFFY-Roger VARRO, *Église, signe de salut au milieu des homes*, Centurion, París, 1972. L'Assemblea plenària de l'Episcopat francès va dedicar la reunió celebrada a Lourdes l'any 1971 al tema de l'Església-Sagrament, com a conseqüència dels problemes suscitats per l'Assemblea de l'any 1969, centrada sobre la qüestió de l'evangelització i els sagraments. El llibre que presentem ofereix el «rapport» elaborat per monsenyor Coffy, una exposició del pare Varro sobre «Vida apostòlica i llenguatge cultural», i una guia de lectura amb bibliografia preparada pel pare Gy. Recomanem la lectura atenta d'aquestes pàgines, en aquests moments en què entre nosaltres es plantegen també les qüestions tractades pels bisbes francesos.

Joan Llopis (Barcelona)

Per a una literatura catequètica autòctona

Mossèn Josep Rovira Tenas, l'antic rector de Sant Vicenç de Castellet, que actualment fa de capellà acollidor al Casal de Bellesguard acaba de publicar Panorama de l'Església. Una catequesi per a adults. Editorial Nova Terra l'incloïa, a començaments d'octubre, en la seva col·lecció «L'home nou», de la qual constitueix el volum 38. El llibre consta de 226 pàgines, va precedit d'un pròleg del seu homònim mossèn Josep Maria Rovira Belloso i seguit d'un Vocabulari teològic. El cos de l'obra es distribueix en dues parts —«L'Església dels temps apostòlics» i «L'Església de tots els temps»— cada una de les quals consta de tres «llicons», que van seguides del que l'autor anomena «documents». Tot plegat, sis llicons, un epíleg i onze documents.

El llibre de mossèn Rovira Tenas és entenedor. L'autor —i prou que ho sabíem— maneja la ploma amb traça, coneix la llengua que utilitza i sap dir coses abstruses en llenguatge acolorit.

La publicació del seu llibre respon al que hauria de ser normal: que la predicació i la catequesi que anem fent en les nostres comunitats de manera oral o amb l'ajut d'esquemes multicopiats, salti també a la lletra impresa i es converteixi en literatura catequètica. ¿No és vergonyós que en aquest nivell bàsic hàgim de viure de traduccions, sovint ben medietals i d'obres que no s'ho valen, i que, al contrari, tants esforços meritoris no es posin, en

circulació escrita, a l'abast dels cristians que llegeixen?

El dia que això s'esdevingui amb normalitat, l'Església del país se'n trobarà enriquida i serà possible de crear una certa tradició autòctona i alhora d'exercir un discerniment crític en bé de tots: autors i poble. Mentrestant no acabem de saber mai els uns el que fan els altres —i tan pocs que som, ben mirat!

Mossèn Josep Maria Rovira Belloso apunta discretament unes notes crítiques al llibre de mossèn Rovira Tenas, que prologa. Ell, teòleg, desitja «que la teologia subjacent, que tota catequètica traspua, hagués estat més clara» en uns quants punts, que enumera. Deixeu-me cobrir amb la seva autoritat i encomanar-me a la benevolença de l'amic Rovira Tenas per a abundar en aquesta mateixa direcció.

Gosaria dir, doncs, que l'esforç de presentació i de llenguatge —que he valorat— ha estat fet damunt cos doctrinal no suficientment renovat; la lectura del llibre m'ha produït, a estones, una rara sensació difícil de descriure: llenguatge viu, imatgeria parlant, exemples casolans, al·lusions ben modernes, terminologia i conceptes bíblics construïen damunt fonaments teològics que hauria calgut revisar.

Gosaria afegir, també, que aquest fet cohibeix l'autor: li lle-

va espontaneïtat per a moure's lliurement, de manera que el pensament comani l'expressió. El lector se n'adona: al llarg de la lectura experimenta, de vegades, una pesantor que no sabria explicar-se i que deu raure aquí: en l'esforç que l'autor es creu obligat a fer per a presentar gairebé de carrera —l'un darrera l'altre— una pila de nocions i de conceptes abstractes i discutibles i, d'altra banda, no prou nuclears.

De bon grat gosariem, doncs, suggerir a l'autor que, en una segona edició, mirés d'afinar —d'acord amb la teologia del Nou Testament llegida desde la perspectiva actual— conceptes com els d'inspiració, dipòsit de la fe i acabament de la revelació, els àngels, Déu, la Trinitat, cos i ànima, el

cos glorificat de Crist, la transsubstanciació, el món... No pas per a afeixugar la seva exposició, sinó, al contrari, per a alleugerir-la, descarregant-la d'unes explicacions a les quals no s'ha de sentir forçosament lligat.

En resum: ens trobem davant d'un esforç ben meritori i reeixit d'exposició i traducció, cridat a fer un bon servei a un públic de formació tradicional —i no ens enganyem: aquest és, majoritàriament, el nostre poble cristià—, però que representa un resultat intermig i que demana, doncs, un pas més: un pas que l'autor sembla ben capaç i ben dotat per a donar. I, per damunt de tot, aquest llibre és un arbre plantat en aquest camp tan erm de la literatura catequètica autòctona.

Josep M. Totosaus

(Barcelona)

contes i paràboles

De les vertaderes memòries del Quimo vell

Em val fer honor a la vostra bona voluntat, Ventureta, i a vós, Mingo, fer-vos avinenta la meva reconeixença per l'emoció i la tendresa que traspuava la vostra conversa d'ahir a l'entorn del vell del Quimo. Perquè és el cas que aquell minyó de la Vinya era jo, i el Quimo... era el meu avi.

La faixa li penjava... Sou ben bé vós mateix, Quimo vell! La seva faixa, descolorida pels anys, no pas tant com la gorra, era prou llarga per a donar-li dos o tres tombs als lloms —escardalenc, alt i sec—, i per l'altre extrem podia serpejar per tota l'era, recollint, confoses amb el serrell desordenat, totes les palles i branques d'herba que podia tragar. Peu descalç, al temps de la batuda,

pantalons de vellut, bossuts i de creixença. Camisa blava, blau pagès, sense el replec del coll, i el botó, mai cordat, deixava emergir una pitrera d'ossos semiesquelètics i la nou punxeguda, gorja amunt i gorja avall. Sempre així. Vet aquí un coll probablement mai domat a l'afalac de la corbata.

Una cara solcada d'arrugues, ell moreno, i al llavi inferior sempre penjant una punta de cigar a mig cremar, impregnada de suc nicotínic. Als seus ulls, petits i esquinçats, una decidida expressió de voluntat i la llum mai apagada d'un idealisme més aviat ascètic, contrastava tot amb aquell tarannà exterior d'home mal girbat, descuidat en el seu abillament.

El Quimo vell semblava un Quixot, en la figura, i en el geni, ho era.

.

Espero que no me'n fareu retret, Mingo, ni vós, Ventura, si dic la veritat de les coses. Ha passat molt de temps i, a les nostres edats, què voleu fer sinó perdonar?

Vós renegàveu, Ventura. Renegàveu com un condemnat. Aquell dia llauràveu al Seix i, quan estàvem a punt d'enfilars el pujador que dóna cap a ço nostre, en vau despenjar un parell d'allò més recargolats.

—Aixís mengessis... —i la xurriaca va espetegar a les anques de la bèstia.

El brot massa tendre d'un cep, o potser algun tardaner carrapó de raïm l'havia temptada, la bestiola.

—Oi que la tindràs grassa la mula, si vols que mengi les betes dels calçotets de... —varen ser les bones tardes del Quimo.

De reïres i penjaments no en volgueu més. El vostre llenguatge, per uns moments, Ventura, fou com un llampec calcinador. Res no va ser prou per a barrar la riuada d'imprecacions escopides del forn encès del vostre saber teològic, anatòmic i què sé jo.

Jo hi era i callava. Vós, Mingo, també, a l'extrem de la vostra planta:

—És el costum, Quimo. No us hi poseu fort —vàreu intervenir. I jo vaig pensar que teníeu raó.

—Si d'oracions no me'n va ensenyar ningú... —fou l'esbós de retirada del Ventura—. Què hi voleu fer?

—Tenir més farta la mula —us féu de resposta el meu avi.

Fou un acudit, diguem-ne teològic, que, del punt de vista de la bèstia, tampoc no estava malament. La vostra mula, la veritat, la teníeu seca i nafrada.

.

Temps a venir he anat pensant en la vostra imatge de Déu: un Déu que menja i beu, un Déu que té necessitat de quixots, i en troba.

Era el Déu de la vostra, i de la meva, primera comunió. El Déu que besàvem cada diumenge en la penombra del cancell de l'església en sortir de missa.

No hi fa res que fos un Déu massa ben pastat. Ho era a la vostra mesura.

Era el Déu de la vostra alforja de figues, de la vostra cistella de raïms cada any a la vella Tuietes que vivia sola.

I per al Quimo, ah! Era el Déu dels impropis de Setmana Santa i de la desfilada dels armats. Era el Déu de la processó de Corpus, amb olor de cera i encens. El Déu de les poesies de mossèn Cinto, el Déu de les corals de mossèn Monsó, que cada diumenge arrencava a l'orgue devessalls d'harmonies. I el Déu de les belleses del camp, que el tenien mig grillat, que el feien parlar sol, el Quimo. El Déu, en fi, del fons dels ulls d'aquell minyó reconcentrat, que era jo.

.

D'aquella topada, Ventura, quelcom us va ferir, puix que me'n parlàveu commòs.

I a ell, no sabeu pas com li va arribar al fons de l'ànima. Li tremolava el paper *jaramago* que duia penjat al llavi, i li tremolaven els dits, cargolant la picadura. L'havia fet caure malalt la seva mateixa vehemència.

—Deixa'm anar a estirar els ossos... —va dir aquell vespre tot just acabat el rosari.

La Quima encara no havia arribat de les cabres Llavors les tan-
cava a l'arrabal. No el vaig deixar sol fins que va arribar la padrina.

.

Tots tres ja sou morts. I a Anglaterra també diuen que s'ha
mort Déu.

Tot i que em fa cavillar molt tot això, sempre penso que és
aquella figura de Déu la que ja no hi és. El Déu inabastable per
als vostres renecs, Ventureta, i també inabastable per a les defi-
nicions neotomistes del vostre temps, quan apreníeu «la doctrina»,
sota la canya del capellà.

.

—I mira que n'és de bonic, un cop acabat —diu en Lluís, bo
i baixant de col·locar la darrera llosa de l'absi.

Tots dos amb la Clara, aquest matí i fa quatre diumenges, han
pujat a Galliner. La petita esglesiola ja té cara i ulls. D'allí estant,
diríeu que la Conca de Tremp jau somniosa als vostres peus: con-
reus i rebolls, aigua i kilowats, blat, raïms, ametllers i oliveres,
i, bellugant-s'hi, l'home.

Sota un cel pur i finíssim, allà lluny, la cinta blavosa del Mont-
sec, queixalat per les dues Nogueres, fent bressol a mil cultures
que vénen, passen i se'n van.

I, al costat d'uns homes secs, de pell bruna, colrada pel sol,
hi ha els homes en blau del taller. Els homes en vellut, de la vinya
i del sembrat Els homes i dones del treball de cultura i pensament.

Quan els tres estudiants baixen pels viarans del bosc, vaig
cavillant, vaig cavillant.

—Qui sap què pensen de Déu, i què pensa Déu d'ells.

Uns universitaris que reconstrueixen les runes del romànic, que
estimen la xicota i la llengua materna, i que a Barcelona, oi i aquí,
lluiten per la llibertat...

Antoni Fortuny

(Castellciutat, La Seu d'Urgell)

quatre vents

Girona: El problema episcopal

«Vida catòlica», mensual que edita la Junta diocesana d'Acció catòlica, publicava en el número de setembre un dossier amb aquest títol: «8 meses sin obispo; ¿por qué?»

Un requadre ens explica «com es fan, avui, els bisbes» reproduint textualment la legislació concordada entre la Santa Seu i el Govern de l'Estat espanyol: llista nunci-govern, terna papal, presentació del cap de l'Estat, nomenament. Davant per davant un altre requadre —«com s'haurien de

fer?»— transcriu un text del Concili Vaticà II: es tracta d'un «dret propi, peculiar i, de per si, exclusiu de l'autoritat eclesiàstica competent»; també unes ratlles de les darreres normes vaticanes (abril del 1972).

Una fotografia —amb el seu peu— crida fortament l'atenció. Hi apareix el doctor Estela, rector del Seminari durant tants anys, imposant les mans a uns sacerdots joves el dia de la seva ordenació. El text diu: «El doctor Estela:

tothom deia que era episcopable. A Roma o a Madrid no ho entengueren pas així. Llàstima!».

Finalment dues columnes: «Com s'han fet els bisbes a través de la història» i «com s'han fet al nostre bisbat». A la primera, una sèrie de textos, que comença per l'elecció dels apòstols per part de Jesús, es clou amb aquesta conclusió: «¡Que siguin ben aviat un fet el retorn a l'Evangeli i a la llibertat dels primers temps!». La «Història breu de l'elecció de bisbes a Girona» va signada per mossèn Josep Maria Marquès. Val la pena de reproduir el seu article pràcticament en la seva integritat.

Poques esperances

«La situació de seu vacant a la nostra diòcesi —comença— dona actualitat al tema de la designació de bisbes. La gent senzilla es pregunta com és que costi tant de *fer-ne* un. Els fidels mentalitzats en la línia del Concili ens demanen com, després que se'ls ha inculcat la corresponsabilitat en els afers eclesiàstics, aquest assumpte encara s'escapa de les mans de la comunitat més directament interessada, la diòcesi, i és resolt per instàncies tan llunyanes com la Santa Seu i l'Estat.

Les esperances que la forma de designació canviï són mínimes. Per part de l'Estat, ja fa set anys que va rebre el prec de la més

alta autoritat eclesiàstica, el Concili, que (...) sollicitava de les autoritats civils la renúncia als seus privilegis en aquesta matèria...

L'església, per la seva part, ha publicat fa pocs mesos un document (...) ple de cauteles.

Tot fa esperar, doncs, que encara el successor del bisbe Narcís sortirà de converses entre la Santa Seu i el Govern espanyol. És lamentable. Sense recórrer a altres fonts històriques que les que el nostre bisbat ens ofereix, podem mostrar dos fets importants: que l'elecció del bisbe dintre la pròpia diòcesi és molt més tradicional (i la tradició té un valor teològic) que el seu nomenament des de Roma; i que les intervencions del poder polític han tingut mòbils polítics, sense cap relació amb la pastoral.»

Mossèn Marquès ressegueix la història:

Als inicis, l'Església local

«Al principi del cristianisme l'elecció del bisbe fou un afer propi de dos protagonistes: el clergat i el poble, d'una banda, i els bisbes de la província eclesiàstica, d'altra (...). A les primeres intromissions del poder civil, respongueren els papes subratllant els drets del poble en la designació. Orientacions com la de sant Lleó (440-461) «Convé que el que ha de presidir a tots sigui elegit per tots», són plenes de sentit comú. Ja el

seu predecessor, Innocenci I, escrivia als bisbes reunits a Toledo: «Cal que escolteu les queixes dels bisbes de la Tarraconense, que acusen Minci d'haver ordenat un bisbe a Girona d'amagat i contra la voluntat del poble» (...) Des de la conversió de Recared al catolicisme, determinada per raons polítiques, els reis començaren a interferir els nomenaments de bisbes a casa nostra...

Els carolingis intentaren, per tots els mitjans possibles, que els bisbes, als quals confiaven poders civils i que enriquien fent-los feudataris seus, els fossin fidels. Ens consta que el 843 el fill de Carlemany, Lluís el piadós, investí Viumar com a bisbe de Girona. Això, però, no significava que el principi d'elecció hagués caducat (...) També Guifred el pilós estava interessat en l'afer: intentava constituir una jerarquia indígena al costat del govern independent que anava estructurant (...) De fet a Guifred li va tocar de rendir-se i d'ajornar els seus desitjos d'autonomia. I al poble li va quedar el paper d'aplaudir.

El Capítol i les interferències

La reforma de Gregori VII (1073-1085) independitzà l'Església de la intromissió de la noblesa. Des de llavors els bisbes de la nostra diòcesi foren elegits pel capítol de la Catedral (...) es pot afirmar que tots els nostres bisbes

dels segles XII i XIII foren elegits per capítol...

La primera intervenció papal es registra sota Nicolau IV, 1292, que va nomenar Bernat de Vilamarí. El Papa va pretextar el perill que algú comprés l'elecció. Al contrari, sembla que eren les necessitats monetàries del Papa que l'induíen al nomenament: així podia cobrar les butlles, que comportaven un donatiu no pas petit.

A la mort de Pere de Rocaberti (1324), el capítol va elegir Gilabert de Cruïlles, però el Papa va nomenar un foraster, Pedro de Urrea. Tres anys després aquest abandonava Girona per tornar a Osca, on tenia la família: es va canviar de bisbat amb Gastó de Montcada (...)

Sembla que les eleccions continuaren (...) Però també continuaren les interferències: el Papa Lluïa, havent estat deposat, necessitava bisbes partidaris i ens nomenà Francesc de Blanes (1408), el qual traslladava l'any següent a Barcelona. Llavors ens donà el que havia consagrat per bisbe d'Elna, Ramon Descatllar.

Al segle XV s'alternaren eleccions fetes pel capítol (...) i nomenaments de Roma, més o menys influïts pels reis d'Aragó.

El 5 de desembre de 1506 el capítol de la Catedral de Girona es reunia per a elegir o demanar bisbe. Optà per això darrer. I li fou concedit un valencià, Guillem Boil. A la mort de Boil el capítol tornà a demanar, donant però el nom desitjat: Joan de Margarit. Carles V li concedí, el 1534.

La «situació concordatària»

Sota Felip II començà la sèrie de bisbes castellans per a «unificar» el país, sense cap intervenció capitular. Les sollicituds dels reis espanyols eren millor o pitjor acceptades per Roma, però normalment eren acceptades. Havia començat la que podem anomenar «situació concordatària». Després de la guerra dels Segadors es comprengué que els bisbes catalans serien més ben acceptats: llavors se'ns enviaren Cardones, Pijoans, Fagedes, etc. Els Borbons comen-

çaren seguint aquesta tònica, però des de mitjans segle XVIII tornaren a designar bisbes castellans».

I mossèn Marquès acaba: «La història del nostre bisbat indica que el principi d'electivitat dels bisbes és un fet de tradició ben extensa. Conservada fins a un temps relativament recent (segle xv), els motius pels quals es va perdre no són ni dogmàtics ni pastorals. ¿Ho són les raons per les quals continua la que hem anomenat «situació concordatària»? Nosaltres creiem que no, però acceptem amb gust la discussió.

Des de la Torre de Merola, telegràficament

Stop. Proveïts de «motu proprio», els Vicaris episcopals no paren de recórrer el bisbat talment el vent: avui són aquí, demà allà.

Van fent petites visites pastorals a parròquies, a reunions de capellans, a grups d'apostolat, establint contacte amb la realitat diocesana. Els quatre nomenaments que han hagut de resoldre els han fet sortir de polleguera. Compleixen, pel que d'ells depèn, el programa que s'havien proposat. Cal donar-los un marge de confiança. Hi ha, encara, qui tit-

lla d'inútil i fins de perjudicial la seva designació; sense ells, diuen, es posarien més en evidència els mals greus del bisbat. Déu meu, quina poca fe!

No ens hauriem imaginat mai que els solsosins haguéssim de merèixer l'atenció del cèlebre periodista madrileny Emilio Romero.

Doncs sí, ha parlat de nosaltres, s'ha referit concretament al nostre bisbe. Però, vegeu com. En la presentació que ha escrit d'una obra teatral traduïda per ell del

francès i escenificada fa poc a Barcelona, *La prisonnière*, d'Edouard Bordet, es pregunta, fent una «pirueta» dialèctica de les seves: «¿De qué lado estará el obispo de Solsona dentro de la Conferencia Episcopal?» Ves, quines preguntes de fer, també, aquest ximple, i més en una obra de tema lesbià! Deu al·ludir segurament al color solsoní que ofereix en aquests moments l'Església Espanyola, almenys en dues de les seues més importants i decisives com són la de Madrid i Tarragona. Senyor Romero, senyor Romero...

El doctor Bascuñana va efectuar el dia 27 d'octubre proppassat, la primera Visita ad limina de la seva vida, la primera almenys com a bisbe de Solsona.

Seria interessant de conèixer la relació que va presentar sobre la diòcesi i que el Papa va dir, segons «L'Osservatore Romano», que llegiria amb «viva atenció»; el que el Papa li va dir, no sols a ell sinó també als altres cinc prelats espanyols els quals va rebre conjuntament, ja ho sabem a través del mateix periòdic vaticà: «Us ho diem joiosos i esperançats alhora: tenim posada la nostra confiança en l'Església d'Espanya, en vosaltres els pastors i en els sacerdots i els fidels.» Aquestes paraules, després de les trifulgues de l'assemblea conjunta i de l'afar de Saragossa per un cantó i de la posició presa oficialment per l'episcopat per un altre, deuen voler dir alguna cosa. I com que nosaltres, l'Església de Solsona,

també devem formar part de l'Església d'Espanya...

De cara a la renovació del Consell del presbiteri, impulsada per la Vicaria de Pastoral, n'ha estat elaborat un nou reglament.

En línies generals és força semblant a l'anterior; se'n diferencia pel que fa a la representativitat dels membres electius. Ah, fillets! Quin cavall de batalla el de la representativitat! Com aconseguir-la? Tants caps, tants barrets. Per càrrecs? No, cal superar els càrrecs en la nova pastoral de conjunt; era abans que els vicaris, els rectors, els arxiprestos, els independents i els canonges hi eren representats com a tals, ara no. Per tendències? Tot bitxo vivent es tindria per progressista. Per edats? Els vells guanyarien. Per cursos? És molt elàstic. Enmig del batibull de suggerències algú va propugnar la solució definitiva: Que sigui per nassos. I es va imposar el següent criteri: dos preveres per zona (són tres) elegits indiscriminadament per cada zona, i quatre d'elegits també indiscriminadament per tot el bisbat. S'ha estudiat la manera d'abreujar i simplificar al màxim el procés electoral, que era el fantasma temut pels defensors de la segona proposta. El nou reglament tindrà una vigència de quatre anys.

Enguany tenim sis alumnes fent el curs bàsic, al Centre d'Estudis Pastoral.

Segons sembla, som, relativa-

ment, el bisbat català que més s'interessa pel Centre. Deuen ser ja més de vint-i-cinc els solsonins que han passat per les seves aules. Ara, que això es noti en la renovació de la diòcesi, ja són figues d'un altre paner. Tanmateix bé s'hi haurà de notar a la llarga. El saber no ocupa lloc, al dir dels avis.

La Comissió d'economia ha dictat unes noves normes per atendre, en tot el que sigui possible, les despeses especials, tendint a la justa igualtat remunerativa entre els preveres.

El mínim vital actual és: 6.000 pessetes per als qui no tenen pis parat; 6.500 si tenen pis parat; 7.000 pis parat i lloguer; 7.500 pis parat i serventa o familiar; 8.000 pis, serventa o familiar i lloguer. No compten els estipendis de les misses; tampoc les despeses que no sobrepassen les 300 ptes. En paguen, també, els serveis a segona o tercera parròquia a raó de dues o tres pessetes el quilòmetre segons l'estat de la carretera. La subvenció per cada concepte no podrà ser superior a 500. Tot plegat, misèria. Però Déu n'hi dotet!

Dimecres, 8 d'octubre, a la Facultat de Teologia de Barcelona, secció de Sant Pacià, mossèn Josep Perarnau Espelt va defensar la seva tesi doctoral sobre el tema: «La formació de «Gaudium et spes» —La lluita entorn de la pastoralitat».

La primera tesi que es presenta a dita Facultat i la primera que,

de temps immemorial, es presenta en català. Tot plegat, res: unes sis-cents planes entre els dos volums. Potser sigui «chauvinisme» enorgullir-se'n, però què caram! Mossèn Perarnau és una glòria de la nostra Església i ningú no ens la pot discutir. Està vist que a l'agregat solsoní hi ha alguna cosa més que relles i carros i terrossos. I que no som pagesos per bé que en fem la cara. O sí que en som, i amb tota l'honra. Enhorabona al nostre flamant doctor!

Mossèn Rafel Rovira Camps, ex-rector de Berga, ha publicat un opuscle sobre la seva germana Maria, morta el juny del 1969, mestressa de majordones, aquesta espècie paraeclesiàstica a punt d'extingir-se, objecte de tanta picaresca com digna d'admiració i agraïment.

En el cas de la Maria Rovira, exemplar a tot ser-ho, votat a la santedat. L'opuscle en qüestió conté un esbós biogràfic de la difunta, apunts del seu diari íntim i fragments epistolars de mossèn Ricard Penina, el seu director espiritual. Un llibre que haurien de llegir totes les majordones o co-operadores sacerdotals, que avui en diuen. I tots els Melquisedecs que suporten de mala gana la creu del celibat.

Ja hi tornem a ser! El número 396 del Butlletí, corresponent als mesos setembre-octubre d'enguany, publica l'extensa conferència de monsenyor Marcelo González Martín llegida en la clausura de la V Setmana Teològica de Toledo.

La gent comenta: No hi ha res a dir sempre i quan el bulletí no es limités a publicar només segons quins textos, sinó també en publicués d'altres. Per exemple, alguns de l'arquebisbe de Tarragona. Resta, però, el problema de fons: de què serveix una publicació tan oficial com poc pastoral?

De la nostra assemblea celebrada a primers d'abril d'enguany, ningú no en parla; dorm en la pau dels justos.

Això que les conclusions, segons fama, van quedar molt ben impreses, tipogràficament impecables tot i essent a ciclostil. En més d'algun arxiu, però, les rates han començat ja a fer-hi niu. I no hi ha raticida que hi valgui. Stop.

Climent Forner (Navàs - Solsona)

XX Convenció baptista espanyola a Alcoi

La Unió Evangèlica Baptista Espanyola (U.E.B.E.) ha estat reunida a la ciutat valenciana d'Alcoi durant els dies 5, 6 i 7 de setembre passat, per celebrar la seva Convenció anyal. Aquest aplec es va celebrant periòdicament des de l'any 1928, en què es constituí; últimament es reuneix tots los anys; l'any passat també tingué lloc en terres valencianes: a la ciutat de Dénia.

Amb el lema: «Iglesias fuertes = Unión fuerte» foren convocats i reunits tots els pastors i delegats, representants de les esglésies baptistes d'Espanya. També hi assistiren com a convidats, alguns representants estrangers. Un total de dos-cents.

La sessió d'obertura fou presidida per l'alcalde d'Alcoi, el qual pronuncià el missatge de benvinguda.

Les conferències apuntaren una gran inquietud per remoure i adequar les bases de la col·laboració d'esglésies baptistes sobre el fonament de la fraternitat cristiana lliure i espontània. Es reafirmà, una vegada més el gran principi protestant que l'autonomia i vida de les esglésies particulars estan per sobre tota institució. Principi que no es cansen de proclamar i afirmar, tal vegada, per por que la institució (U. E. B.E.) constituïda un dia per la necessitat d'unir-se i resoldre problemes comuns i

superar millor les crisis actuals, arribe a imposar-se sobre les esglésies locals, absorbint la seua autonomia. Volen evitar al màxim el risc d'institucionalitzar-se com l'Església Catòlica. Com molt bé apunta el lema, la unió forta no naix pas de l'afermament del gran muntatge, sinó de l'afermament espiritual i material de les comunitats locals.

També es féu una crida insistent a renunciar a formar part de situacions privilegiades, per arribar a ser tots plegats solidaris en el sofriment dins el significat del sacerdocí universal dels creients.

Finalment, s'informà del treball que s'efectua per portar a terme la «Croada Mundial de Reconciliació» proposada a Tòquio per l'Aliança Baptista Mundial.

Una de les intervencions més dignes de menció fou el sermó inaugural a càrrec del pastor de l'església baptista de València, Joan Torras, cèlebre pels seus contactes ecumènics amb l'Església Catòlica valenciana. Encara recordem —amb nostàlgia— les seues intervencions en les setmanes ecumèniques celebrades a València ja fa uns quants anys. Avui

aquests contactes han decaïgut bastant, pel que respecta a la part catòlica.

Centrant la idea del lema, indicà que es fa necessari una estratègia per a construir ben fermes les esglésies locals; per la qual cosa distingí dos camps: l'ordre intern i l'ordre extern. Quant al primer, advocava per una conversió autèntica a nivell personal, ministerial i d'organització. Quant a l'ordre extern, rebutjava el proselitisme i a canvi proposava un vertader testimoniatge missioner, imitant l'exemple de Jesucrist. D'aquesta manera convidava a reconèixer i acceptar la missió ecumènica de les altres esglésies, compartint amb elles la fe i l'evangelització. Finalment, parlà també de la projecció social de l'Evangelí.

Segons el testimoni d'ells, és la primera vegada que les esglésies baptistes espanyoles celebren la Convenció en un centre no religiós: concretament a l'Hotel Reconquista d'Alcoi (l'hotel més important de la ciutat). I per primera vegada, també, han estat tan ben rebuts i considerats per les autoritats civils.

*Antoni Signes
(Xàtiva)*

Fem-ho tot en caritat

Carta als sacerdots de l'arquebisbe de Tarragona

«Us escric en aquests primers dies de setembre, quan toquem ja amb la mà la represa normal d'activitats», comença la lletra que el senyor Arquebisbe va adreçar als sacerdots i de la qual va donar notícia la premsa. Anava datada el «8 de setembre, solemnitat de la Nativitat de la Mare de Déu del 1972». Val la pena de transcriure'n alguns paràgrafs.

El curs passat arrencava «amb la promulgació del nou Ordenament. Anar-lo aplicant, potser lentament, però fermament i progressiva, n'ha estat la tasca principal. Així s'encetava una experiència, que no podem pas dir completa, d'uns òrgans de treball col·legial que intenten fer efectiva la corresponsabilitat del nostre servei ministerial a la diòcesi. Malgrat les limitacions de temps i de persones, us puc dir que la dedicació dels Vicaris episcopals em resulta, a mi, un ajut preciós i immediat, del qual ara, potser, no sabria prescindir. Així mateix, la participació prou ampla que molts de vosaltres teniu ja en les diferents Delegacions diocesanes, que una rera l'altra es van creant, fan que us aneu sentint tots més solidaris amb mi en la direcció i la gestió de l'obra pastoral diocesana. S'han estructurat també les zones pastorals... És encara poc i imperfecte. Per això, d'acord amb el nou Ordenament, tots estarem a l'aguait dels defectes que vagin apareixent, per tal d'anar-los corregint».

L'Arquebisbe obre el seu cor: «L'esperit se'm torba i gairebé no sé com escriure-ho. Però em dec a vosaltres en la sinceritat. Així, doncs, en la sinceritat d'amic, us dic, confiant que vosaltres sereu prou benèvolos per a perdonar-me el to: Pateixo de debò en veure que d'amics, no en sou ben bé tots (...) I cal no oblidar que estimar-nos, malgrat tot, és precepte del Senyor (...) A tots voldria demanar l'esforç que calgui per tal d'omplir abismes i refer la veritable caritat, la que sempre vol bé i mai no vol mal...

»Jo us diria, de primer, que d'ara endavant no us deixéssiu impressionar massa, ni massa de pressa, per les suposades causes de les nostres divisions. En el pes i en la pressa com moltes vegades són presentades, s'hi amaguen molt sovint interessos d'altra mena, no pas eclesials, ni sempre massa lloables (...) Sospeseu el que pugui haver-hi de veritat, sense refiar-vos per igual de totes les fonts d'informació, per més que siguin públiques. Sobretot no us feu servidors d'aquelles, siguin del color que siguin, que, amb llenguatge feridor i colpint directament les persones, serveixin sistemàticament la desunió.

»Avui, sens dubte, són ocasió de desunió les suposades diferències doctrinals. De sempre en el si de l'Església han existit diversitats doctrinals legítimes (...). No aneu de pressa a excomunicar-vos

mútuament per aquest motiu. Us demanaria encara que tots féssiu un esforç per posar-vos doctrinalment al dia (...). Això per un cap. Per un altre, el procés de secularització i l'afany de posar-se al dia tempta molts de convertir en secular i mundà l'estil de la vida cristiana, la qual sempre s'haurà de regir per les benaurances, suposarà sempre un esforç i serà sempre una milícia: un estar en el món i no ésser del món (Jo 17, 14-16).

»També va resultant conflictiu el deure que l'Església té de fer-se present en el món secular. «Ella... com un sentinella... al qual arriben els clams dels oprimits» ha d'exercir en el món «el seu ofici profètic», que no és solament «el d'anunciar la veritat i la justícia, sinó el de denunciar, de condemnar les culpes i els delictes acomplerts contra la justícia i contra la veritat» (Al·locució de Pau VI) (...) D'aquí l'acusació il·lògica, però freqüent, contra l'Església, que fa política, precisament perquè no afavoreix una determinada política. D'ací també que, tot enfrontant-se contra els altres, semblin la desconfiança envers l'Església els acusadors de torn...

»Les causes de les nostres dissenacions són moltes i complexes (...) No volia fer més que sensibilitzar-vos davant un mal dolorós, que cal extirpar (...) Les meves paraules, i més si el mal és vell, volen ésser només de càlida exhortació.»

Davant els canvis en l'Església, ens adverteix: «No cerqueu el remei i el consol replegant-vos so-

bre vosaltres mateixos, enyoradissos d'un edifici eclesial organitzat, coherent i estable fins a cert punt, que ens havia pogut semblar definitiu. L'Església, moguda interiorment per l'Esperit, restant sempre la mateixa, està sempre en marxa (...) No feu repudi de l'Església pre-conciliar, intentant de «re-inventar-ne» una de «nova», des de dintre. En comunió pacient i amorosa, ocupeu el lloc que teniu en aquesta Església d'avui, tal com és avui, pensant que la d'avui, com la d'ahir, és «sempre reformanda»...

»El nostre ofici i deure de pastors i de constructors ens ha de portar, sobretot ara, en època de transició i de renovació profunda, a cercar per a les nostres ovelles, entre tots, l'herbatge més adient que ens sigui possible. Ens hi podem trobar, i segurament més d'una vegada ens hi trobarem, que haurem de cercar i acceptar com a normes pastorals, en punts no precisats encara, en la predicació, en la catequesi, en l'administració de sagraments, en la presència en el món, etc., aquelles que a tots, i en últim terme a mi, ens hauran semblat les més oportunes o potser les úniques possibles, en aquell moment determinat, per a un treball eficient i comunitari de pasturatge...

»Tot això he volgut dir-vos-ho abans de començar el nou curs (...) Com a feina immediata (...) hem de desvetllar en els nostres laics el sentit de pertinença a l'Església local... Compreneu que això és irrealitzable si nosaltres, pastors, no sabem, primer de tot, pre-

sentar-nos com a servidors d'ells i de l'Evangeli, i no pas com a fautors i membres de les nostres faccions i partidismes... Espontàniament em torna a venir el paorós pensament de la gravetat de pecat que suposaria no superar coratjosament aquestes misera-

bles positures. Culpables tots, esterilitzaríem, d'una banda, els esforços de renovació d'estructures i d'acció... i, d'una altra —i això és meu greu— fórem reus del delictes de falsos i ineficaços constructors del Regne davant de Déu, davant dels nostres laics i de tot el cos de l'Església...»

Sobre el pluralisme

«El pluralisme en la comunió eclesial» es titula la Carta personal dels bisbes de la Província eclesiàstica tarraconense, datada el 4 d'octubre i difosa a final del mateix mes.

És el primer document col·lectiu que prové dels nostres bisbes i ha estat, també, distribuït col·lectivament: «Hojas diocesanes» de Barcelona s'ha encarregat de la seva edició bilingüe, en una separata que va ser inclosa a les distintes «hojas» de tots els bisbats.

No es tractava d'una carta pastoral llargament esperada: no se sabia que els nostres bisbes preparassin un document d'aquesta mena. I tanmateix, hem sabut ara, hi treballaven de feia temps i havia tingut, en diverses etapes, redaccions distintes, fins a assolir la definitiva. Tampoc no sabem quins «experts» els hi han ajudat; sembla, però, que a darrera hora, abans de difondre'l, el text va ser

presentat a la Congregació romana per a la doctrina de la fe.

La carta parteix de la constatació de la pluralitat, invita a reconèixer-la i a entendre-la i precisa que està sotmesa a uns certs límits. Les aplicacions del pluralisme són fetes en tres camps: les expressions de la fe (símbols, dogmes, teologia, catequesi, mitjans de comunicació social); la vida del creient (vida espiritual i presència en el món); la vida de la comunitat (l'aparició dels petits grups).

Els bisbes insisteixen en el seu paper fonamental: «Tant en el discerniment de les formes legítimes de pluralitat com en encaminar-les prudencialment, els pastors de l'Església hi tenen —per voler del Senyor— un paper principal (...) Volem actuar amb respecte per a tots i apreciament el bé

que ofereix cada expressió de fe, sigui en la doctrina, sigui en la vida, instruïnt sobre la totalitat del pla de Déu i completant i fins i tot corregint les expressions deficients de la fe cristiana, a fi que cap veritat ni cap exigència de l'Evangeli no quedi preterida, enfosquida o negada en la doctrina i en la vida dels fidels, de vegades enlluernats per la seva lliure opció dins la comunitat. També ens pertoca de discernir sobre el valor pastoral concret de cada expressió de la fe, per tal d'assumir i potenciar les que serveixin els plans pastorals que hem de formular...»

El document, però, no es mou d'aquests termes ni passa a operar cap discerniment dintre el pluralisme real de les nostres comunitats.

Plantejament abstracte

Ha estat precisament aquest llenguatge que ha fet objecte d'algun comentari escadusser a la premsa, poc habituats que encara estem a analitzar els documents episcopals.

Així, mossèn Bigordà («El Correo catalán», 7.XI.72) titulava un article *El pluralismo eclesial en términos abstractos*, del qual extraïem algunes frases:

«Hom es percatà que un llenguatge excessivament abstracte resulta limitat i ambigu. Per exemple: alguns grups, originàriament partidaris del pluralisme, poden

afirmar, ara, que la defensa del pluralisme és una coartada per a escapar-se del compromís de pronunciar-se i actuar davant unes situacions que ho fan inescamotejable; altres grups, partidaris acèrrims de la uniformitat —millor dit, de la seva uniformitat— poden emparar-se en les raons abstractes d'una pluralitat per a combatre, així, qualsevol pluralitat diferent de la seva; alguns teòlegs i catequistes poden tenir la sensació que se'ls aconsella de menystenir la recerca crítica i científica per a utilitzar només remeis d'estar per casa.»

Més encara, aquest llenguatge abstracte comporta la «incoherència (...) de no sotmetre a revisió l'estructura general de l'Església que, des del punt de vista institucional, no ha modificat substancialment les bases fonamentals d'una Església uniforme».

I acabava formulant el desig que «després de la publicació d'aquestes premisses (...) seria necessari modificar el llenguatge i utilitzar-ne un d'inductiu: això permetria de conèixer la pròpia experiència de pluralitat (...) i aplicar el discerniment no amb relació a expressions abstractes, sinó a experiències viscudes de la fe».

Un bisbe confusionari

En una línia semblant, mossèn Casimir Martí escrivia un altre comentari *El pluralismo y la catequesis de monseñor Guerra Cam-*

pos' («El Correo catalán», 11.XI.72).

Amb la seva perspicàcia habitual, mossèn Martí comenta: «Les intervencions setmanals de monsenyor Guerra Campos (...) posen de manifest la limitació de l'enfocament amb què (...) els bisbes de la província eclesiàstica tarraconense reivindicaven en exclusiva l'orientació i la direcció catequètica amb l'intent d'evitar que «tota l'Església es convertís en camp d'experimentació o en caixa de ressonància d'alguns teòlegs» i que aquests suplantessin la jerarquia en aquestes funcions d'orientació i direcció. Les emissions televisives de monsenyor Guerra Campos (...) introdueixen en el camp de la catequesi una pertorbació que té en tot el poble de Déu un ressò molt més gran que el que pugui obtenir qualsevol dels teòlegs que els nostres bisbes al·ludeixen genèricament. Per si fos poc, monsenyor Guerra pertany al cos episcopal, amb la qual cosa els problemes de la desorientació del poble de Déu queden traslladats al nivell d'aquella instància que ens és presentada com a orientadora i directora de la catequesi. La qual cosa és greu.»

I mossèn Martí conclou: «Penso que és un vici profundament arrelat en l'esperit clerical invocar precipitadament els principis per donar resposta a uns problemes que no han estat, abans, delimitats amb precisió (...) En aquest cas, la delimitació abstracta del problema ha deixat fora de la quadrícula de les definicions una causa molt profunda i eficaç de per-

torbació en el terreny de la catequesi al nostre país i ha esquivat la radicalitat del problema que planteja el fet que la confusió en el camp de la catequesi la introdueixi un que té missió d'orientar i dirigir.»

En altres paraules, un pensaria que la confusió tant la poden semblar teòlegs i catequistes com bisbes. I, en aquest cas, la cosa és molt pitjor i l'aclariment es fa molt més necessari.

Les petites comunitats

Per la seva banda, mossèn Joaquim Gomis («Missa dominical», V,23, tramesa corresponent al 26 de novembre), després de lloar que els nostres bisbes tinguin el coratge de parlar públicament de les petites comunitats, com d'un fet positiu no s'està de formular una remarca que se situa en la mateixa línia de les anteriorment apuntades: la invocació d'un principi —les petites comunitats no s'han de separar de la gran comunitat— pot esquivar la situació real: la gran comunitat no acull les petites.

Els bisbes catalans parlen de la necessitat d'apertura d'aquestes comunitats. Cal saber donar i saber rebre. Però jo diria que —molt sovint— el problema no està només en les petites comunitats sinó també —i potser més— en les més grans, en les organitzacions eclesiàstiques. I en els que en som responsables. Vull dir que

manca disponibilitat per a l'acolliment. Ens esperem bo i asseguts que vinguin. Quan no s'imposen, a més, unes condicions arbitràries de col·laboració.

Si realment creiem que les petites comunitats són un fet important en el present i en el futur de l'Església, caldria dedicar-hi més atenció (...) resoldre aquests dos problemes: el del més obert acolliment per les comunitats més àmplies (o per les institucions) i el de trobar com realitzar un intercanvi d'experiències, de reflexió, entre les diverses comunitats. Ni per a resoldre el primer n'hi ha prou amb les paraules de la pastoral dels bisbes catalans, ni per al segon s'ha demostrat fins ara eficaç el Servei de comunitats.

La unitat de la sardana

Finalment, en aquest breu recull, no vull deixar-me estar de transcriure unes paraules del corresponsal de «Vida Nueva» a Barcelona, Pere Darnell: «Els laics —ho veiem diàriament— ja estan cansats de les tensions. És clar que molts les provoquen amb la seva mateixa conducta. Però ningú no els havia dit abans de manera tan diàfana que, mentre que-

di salvada la unitat de la fe, tenen dret a pensar com més els agradi en tot l'opposable i en la manera de viure la religió...

»Al laic li ha agradat de llegir que ningú no té dret a reivindicar amb exclusiva, per a les seves opinions, l'autoritat de l'Església. Estava tip, de vegades, de sentir molts que parlaven com si posseïssin, el do de la infal·libilitat...

»També li agrada al laic de saber que són vàlides les "comunitats de base" o "petites comunitats", però inserides en altres comunitats més àmplies per tal de ser-hi "ferment d'esperit missioner"...

»Als laics ens ha agradat la carta. Als laics catalans, especialment, ens ha agradat la seva forma d'expressió, el seu seny, la seva claredat, la seva senzillesa. Però sobretot ens ha agradat que es publicués un document que ve a ser com un *alto el fuego*. Tots els homes germans, en el pluralisme, però en la unitat de la fe, en la fidelitat a la fe catòlica.

»Aquest document és com la sardana, una crida a donar-nos tots les mans, sense diferències socials, polítiques o econòmiques." (n. 856, 11.XI.72.)

Un hom estaria temptat de creure que ens trobem davant un bon exemple de generalització i de llenguatge abstracte.

Josep M. Totosa (Barcelona)

El Seminari de València a debat

El Seminari metropolità de València viu, des de fa alguns anys, una pronunciada crisi vocacional. A banda les causes generals, comunes a una majoria de centres de formació religiosa, aquesta crisi ha estat promoguda per uns esdeveniments concrets, que tractaré d'assenyalar. Potser algú em censure aquest article de parcial i negatiu. Ja al principi adverteixo que no tracte de fer una anàlisi exhaustiva. Més bé he buscat en la seva història no llunyana aquells esdeveniments que, al meu parer, han influït més per arribar a la crítica situació en què avui ens trobem.

El curs ha començat amb una mica de tensió per l'aparició d'un full anònim que, amb el títol: *Algunas contradicciones del Seminario*, fa una crítica d'alguns membres de la direcció un xic despiadada i insolent, però, no per això, gosàrem a dir que falsetja la realitat.

Comença lamentant-se que un dels professors de teologia —ben jove, per cert—, hagués tingut una intervenció prou destacada a l'Assemblea contestatària de Saragossa, i que el seminari, que altres vegades ha estat capaç d'expulsar i marginar professors i superiors tacats de progressisme, tot i enfrontant-se amb el parer dels alumnes, en aquesta ocasió ha estat molt respectuós amb aquest professor que, dit siga de pas, repetides vegades els alumnes han

demanat la seua destitució, a causa del seu integrisme.

També posen de manifest el dirigisme d'una parella de professors que, des de fa alguns anys manegen com si foren marionetes el personal directiu del seminari.

Acaben la seua protesta assenyalant que la fidelitat i obediència (tan proclamades) a la jerarquia eclesiàstica és molt fàcil de complir quan la jerarquia respalla les nostres opinions, però quan passa el de Saragossa, aleshores la fidelitat s'esvaeix.

Ens ha estranyat un poc veure aquest full datat al seminari, com si fossen seminaristes els qui l'han redactat. Hi ha qui pensa que no: així els superiors del Seminari major. És una opinió prou estesa entre el clergat jove de la diòcesi, que els pocs alumnes que van restant estan com «vacunats» contra els embats del progressisme.

Actualment, el seminari viu un canvi o reacció contra les idees i experiències renovadores d'aquests anys: els aires han calmat bastant amb la sortida d'aquells (alumnes, professors i superiors) que més lluitaven per trobar nous camins en la formació sacerdotal.

Ens trobem amb un seminari sense al·licient per a la joventut d'avui; cada any són menys els qui ingressen i els qui s'ho deixen cada any, augmenten.

Els anys cinquanta

Als anys cinquanta, el seminari metropolità de València era considerat com un dels més avançats pel que respecta al nivell intel·lectual. Quasi tots els professors venien graduats per les Universitats estrangeres. Aleshores aparegué la psicosis intel·lectualista; en cada curs es destacava un grup minoritari, fomentat pels professors i superiors, amb un complex de superioritat per les seves aptituds «intel·lectuals» (eren els grups anomenats per la lletra inicials «els de la i»). Com a reacció van sortir uns altres grups amb l'objectiu de ressaltar l'espiritualitat com a valor més important de la vocació sacerdotal (eren «els de la e»). Aquesta reacció sortia no pas tant dels estaments superiors, com del sentir de la base i d'algun pare espiritual —l'espiritualitat de què es tractava era la del temps, és clar, bastant alienant i poc compromesa—. En algun curs hi tingueren les seves tensions i tot.

Aquell «capillisme» va durar pocs anys i molt aviat es convertí en motiu de no poques ironies i xanxes entre els seminaristes. Però el que sí durà fou la influència del classisme intel·lectual que havia anat creant en no pocs seminaristes un complex de superioritat que els feia estar de «torres» en totes les qüestions que preocupaven la gent. Aquests seminaristes anaven formant, ja des dels anys de filosofia, els petits grups, desclassats de la resta dels

companys i nodrits per la cura dels superiors, que en acabar haurien d'anar a l'estranger a ampliar estudis i graduar-se per poder fer-se càrrec, en tornar, de les càtedres del seminari o de qualsevol centre de formació.

Aquesta política interna continuà fins al present, fomentant en la gent un sentiment de vanagloria i autosuficiència, si, per les seves facultats intel·lectuals, era elegit, i de frustració, si no tenia més remei que acontentar-se de restar al pilot.

D'altra banda, la influència espiritual rebuda els anys cinquanta fou molt alienant i encaminada a la selecció i a la superació individual per a eixir de la «tropa» i aspirar a l'«élite». Des del rector als pares espirituals sense oblidar els superiors, tothom havia trobat en *Camino* el substitut del *Kempis*. Tothom meditava amb fruïció les màximes de mossèn Escrivà de Balaguer, tot i desconeixent l'organització «Opus Dei».

En aquesta època també es deixà sentir la influència dels Curs de Cristianitat, i fins i tot s'organitzaren torns d'Adoració Nocturna.

Contactes amb l'exterior

Una altra cosa digna d'analitzar és la relació que el seminari mantenia amb l'exterior, amb la gent del carrer. Els contactes amb estudiants foren molt reduïts, intel·lectuals i amb grups ben seleccio-

nats. Quant als contactes amb els moviments de caràcter social, solament foren amb els apostòlics i ben vigilats; així i tot hi hagueren no poques reprimendes per part de la superioritat.

Durant molts anys el seminari mantingué en vigor la norma de prohibir les experiències laborals dels seminaristes en temps de vacances. La raó sempre era la mateixa: el perill de contaminació. Precisament per això s'organitzaren cursets de vint dies al seminari que partien les vacances per la meitat. Se solia, naturalment, perdre el temps, però almenys tenien la seguretat de mantenir-los incontaminats. Quan es reduí la duració de les vacances d'estiu, desaparegueren els cursets.

Després de molt de pregar, alguns seminaristes aconseguiren anar algun estiu als camps de treball del SEU (mines, fàbriques, pesca). Al principi aquesta experiència fou considerada positiva pels superiors. Però, passats alguns anys, la permissió fou retirada. Imaginem que seria perquè alguns vingueren un xic contaminats, sobretot els qui tornaven de les mines del nord.

Al cap d'algun temps de no permissió vingueren les sortides furtives a l'estranger, on els seminaristes anaven a treballar i a conèixer altra gent, altres costums, altres maneres de pensar... Quan aquests viatges estivals foren coneguts pels superiors, primer els prohibiren formalment, en particular pels qui anaven a treballar, la qual cosa no trobà pas ressò en la gent; i aquesta seguia organit-

zant viatges furtivament, sobretot els qui tenien com a objectiu, treballar. En veure que aquesta experiència «internacional» no es deturava es buscà de reglamentar-la, donant permís als qui ho demanaren personalment al rector, sempre i quan s'hi anara per ampliar estudis o aprendre una llengua. El rector havia establert el següent sillogisme, ignorant conscientment el vertader motiu dels viatges: L'únic motiu vàlid per a sortir a l'estranger és ampliar estudis o practicar una llengua forastera —la qual cosa és digna de lloança—. Ara bé, el qui estudia una llengua moderna vol dir que sap correctament les llengües clàssiques: llatí i grec. I la conclusió era la següent: ...tot aquell qui vulga sortir a l'estranger haurà de demostrar amb un examen de llatí i grec —directament amb el rector— que està preparat per a aprendre llengües modernes.

Al principi no hi hagué més remei que passar aquest examen per aconseguir el permís del rector, necessari per a treure el passaport. A poc a poc, els seminaristes anaven «fumant-se» l'examen amb mil tretes diferents, i la contaminació a l'estranger es féu la cosa més natural i corrent quan arribava l'estiu.

El seminari de València no sols lluità per defensar-se de la contaminació dels aires d'enllà dels Pirineus, sinó també dels qui venien d'ací d'allà, sobretot d'alguns centres religiosos; aquest és el cas del monestir de Montserrat, que, per uns quants anys, estigué prohibit de visitar. La raó estava en

el fet que els seminaristes tornaven «polititzats» (potser altres hagueren dit millor «despolititzats»). Aquesta prohibició afectà particularment els gregorianistes que hagueren d'anar a fer els curssets d'estiu a Salamanca o altres llocs menys contaminadors de política.

Però, com que la contaminació també es presentava venint de ben prop amb les sortides dels seminaristes a la capital (el seminari està a 8 km de València) es prengueren mesures de restricció i vigilància, fins i tot tirant mà d'artefactes tècnics, com era la màquina de fixar que s'utilitzava a les sortides i a les entrades. En una ocasió es tancà la porta a uns estudiants que desitjaven mantenir contacte amb seminaristes teòlegs. És molt significatiu que per aquest temps es construï un mur rodejant tot el seminari.

La llengua

També el qui subscriu aquest article fou tacat de contaminador, essent seminarista extern (col·legial del Major de St. Tomàs): fou denunciat i cridat pel rector que, de bones a primeres, el comminà a fer-lo renunciar de «semlaritzània al seminari amb les idees valencianistes i catalanistes».

El seminari de València ha estat un dels centres de formació que més ha lluitat perquè el valencià desaparegués de les converses fins i tot particulars dels seminaristes. Per aconseguir-ho s'arribà, fins i

tot, al joc de la moneda, que passava d'unes mans a d'altres si se'ls escapava, en un descuit, alguna paraula en valencià; el qui al capdavant del dia es quedava amb la moneda rebia un càstig del superior.

El Concili i el postconcili: la crisi

El Concili Vaticà II fou la gran campanada que cridà a una renovació bastant radical, trastocant tot lo muntatge estructural del seminari, posant en dubtes els principis de formació que fins aleshores eren immutables. El Concili ens parlava d'una espiritualitat no pas tan individualista; més comunitària i solidària; i també d'un saber teòric més projectat al compromís de vida.

El Concili no fou molt ben rebut, almenys per la primera autoritat del seminari, que públicament arribà a dir que li semblava fruit d'una decisió precipitada i no pas massa pensada del Papa Joan. Aquesta opinió no impedí pas als seminaristes de seguir amb molt bona gana els esdeveniments conciliaris. Els anys de concili foren prenyats d'una viva preocupació que es reflectia en les acalorades disputes entre els seminaristes i també amb els professors.

El postconcili fou per als seminaristes, com era d'esperar, temps d'assimilació del canvi eclesial i de revisió, tant interna i personal

com externa i estructural, de la vida del seminari.

Des de l'any 65 al 70 van notant-se les conseqüències del canvi en no pocs seminaristes que manifesten la seva inquietud i de-sassossec. En aquests anys es produeixen les primeres tensions serioses que tenen com a conseqüència la sortida d'alguns estudiants i la marginació d'alguns professors i superiors.

L'any 69 s'arribà al climax de la crisi amb una parada acadèmica sonada a la facultat de teologia. Aquell percanç s'aprofità per a proclamar la necessitat de parar la vida del seminari i revisar-la a fons, per portar ja a la pràctica les degudes renovacions.

Aquest moment fou decisiu, de molta tensió, ja que costà la dimissió del rector don Antonio Rodilla, el qual havia regit el seminari des dels anys de la postguerra. Passats els primeres dies de nerviosisme, els superiors acceptaren les propostes dels alumnes que, formant tots una pinya, es mantenien fermes en la decisió de qüestionar les estructures del seminari.

Els seminaristes de teologia confeccionaren un informe crític de set pàgines sobre la formació sacerdotal al seminari, tal com ells la veien, advertint que no es tractava d'una crítica destructiva. L'informe analitza primerament tot lo seminari definint-lo com una societat bàsicament massificada, quant als estudis; espiritualitat, convivència comunitària, etc.; una societat artificial, deslliçada de la realitat de la gent, aïlla-

da dels problemes del món d'avui; una societat classista, clerical, privilegiada, etc., etc... I a la vista d'aquesta situació proposen les seves aspiracions de participar més de prop dels problemes socials de l'home d'avui, vivint i treballant amb la gent; per a la qual cosa demanen unes reformes radicals de les estructures del seminari per arribar a un «modus vivendi» diferent de l'actual.

Quant a l'ensenyança de la teologia posen en entredit el seu teoricisme i la manca de projecció a la vida; i també la manca d'autèntics conductes de col·laboració i diàleg amb els professors, que normalment es limiten a la lliçó magistral.

Aleshores, es formaren unes comissions mixtes (alumnes, professors i superiors) per realitzar aquesta tasca de revisió i renovació de la vida del seminari en tots els aspectes. No sabem si les veus dels alumnes constaren molt o poc en les conclusions finals. El que sí sabem és que les principals propostes que, en un principi formularen els seminaristes, foren retortes, com per exemple: la de formar petites comunitats vivint dins València; s'acceptà de formar petites comunitats però dintre dels pavellons del seminari. I així, quasi tot. Aquests esdeveniments costaren algunes baixes. Era un temps de crivell, obligat o voluntari.

Més tard es va permetre l'experiència d'alguna petita comunitat en la casa parroquial d'un barri de la ciutat. Després d'un any el resultat ha estat, que ningú no ha

tornat al seminari; tots han causat baixa de seminaristes. Els superiors han considerat negatiu el resultat i han fet marxa enrera.

La situació actual

El canvi de rector reportà naturalment alguns canvis en el personal i en la manera d'enfocar els problemes; no pas massa canvis, perquè, des d'un principi es considerà més prudent no precipitar-se, donant temps al temps. Al cap de tres llargs anys el seminari continua governat amb la mateixa prudència d'evitar la precipitació. Així s'han fet retocs superficials, que no fan pas altra cosa que mantindre vigents els problemes que cada vegada van augmentant les proporcions.

Com que hi ha seminaristes que amb el temps van sentint-se més confusos i insegurs, es fa bastant freqüent la sortida per alguns anys, mentre ho pensen millor, estudiant una altra carrera.

Però, potser el problema més greu siga que juntament amb el minvament de seminaristes s'esvaeix l'ànima de renovació i d'«aggiornament» de les estructures d'aquest seminari tan tancat en

l'empeny de restar a tota costa amb aquella minoria selecta, espiritualment alienada i desencarnada de la societat actual, però que dóna proves clares d'aspirar al sacerdoci com a única meta, com al «súmmum desideratum» de tota la seva vida.

Lo que és ben cert és que el seminari que fa tan sols deu anys albergava un total de 800 seminaristes, ara resta mig buit; i com que els tres pavellons són excessius per a allotjar els dos-cents o tres-cents alumnes, s'està pensant llogar un pavelló per a altres centres d'ensenyança o altres quefers estranys a un seminari.

El seminari sembla un afer sense eixida, no sols perquè té difícil solució, sinó més aviat perquè els responsables no acaben de veure la necessitat de qüestionar-se realment les estructures actuals, començant per la seva ubicació i acabant per les reglamentacions. A més, l'economia porta ja molts anys de deficitària en un grapat de milions de pessetes. Fins al present és per a l'única cosa que el seminari informa els capellans i els demana ajuda i solidaritat. Aquí sí que el problema del seminari és problema de tota la diòcesi, perquè els altres semblen pertànyer a la sola incumbència dels superiors...

Antoni Signes
(Xàtiva)

Barcelona

En data del 16 d'octubre, l'arquebisbe enviava una carta a tots els capellans explicant-los què en pensava del Consell presbiteral: «Cal que el bisbe cerqui el coneixement objectiu dels problemes pastorals de la diòcesi per mitjans diferents i en estaments diversos, incloent-hi els laics (...) el Consell presbiteral és un d'aquells mitjans.»

Com constituir-lo? Després de consultar els membres de l'antic, sembla que no és aconsellable la constitució d'un Consell definitiu: «l'ambient actual del bisbat no és favorable, ara com ara, a unes eleccions generals entre el clericat». També els arxiprestos i els membres del Consell episcopal veuen les coses d'aquesta manera.

El bisbe troba encertat aquest suggeriment per a la formació del Consell provisional: a partir dels arxiprestos (càrrecs d'elecció) per aconseguir un primer nucli, que podrà ser completat, de seguida, en diàleg amb els membres del Consell episcopal.

La carta anava acompanyada del corresponent decret (reproduït després per la premsa): queda constituït el Consell presbiteral fins al 30 de setembre de 1973; per començar, els arxiprestos n'escolliran inicialment vuit d'entre ells; els que resultin elegits triaran quatre capellans més, d'acord amb el Consell episcopal. El bisbe es reserva el dret de nome-

nar-ne, encara, tres més si ho creu convenient.

Els diaris ens assabentaven, a començament de novembre, del resultat de les eleccions entre els arxiprestos: Mossèn Josep Maria Vidal Aunós, Josep Breu, Mateu Terrats i P. Jaume Bayó; Mossens Joan Baguer, Josep Cardús, Felip Casañas i Joan Fusté.

Aquests vuit van reunir-se amb l'equip de govern el dijous dia 23 de novembre per tal de completar aquest Consell provisional.

Tal com ha notificat la premsa, el Tribunal d'Ordre Públic de Madrid ha dictat acte de processament dels membres de la Comissió permanent del Secretariat diocesà de «Justícia i Pau».

Integren el Secretariat cinc membres i el Consiliari, càrrec, aquest darrer, que estava vacant en el moment de produir-se els fets que donen lloc als tràmits actuals.

El mes de juny, el Secretariat diocesà de «Justícia i Pau» va enviar als bisbes catalans, als diaris i agències de premsa i a algunes revistes un document sobre alguns signes determinats de violència en la vida social del país, document que no va arribar a l'opinió pública, perquè no en va donar notícia cap diari ni revista. Unes setmanes després, cridats a declarar davant el Jutjat, els cinc membres de la Comissió permanent assumiren la responsabilitat del text.

El text en qüestió va ser redactat per la Comissió per encàrrec de l'Assemblea de «Justícia i Pau» de Barcelona, la qual el va aprovar i va prendre l'acord d'enviar-lo als bisbes i als òrgans d'informació. Amb ocasió de l'acte de processament, l'Assemblea ha tornat a solidaritzar-se amb la Comissió permanent i amb el contingut del text.

Hom recordarà, segurament, que amb ocasió de Cap d'any, el «Secretariado nacional» de «Justícia i Pau», amb seu a Madrid, havia publicat un document —«Si vols la pau, treballa per la justícia»— que tampoc no havia arribat a l'opinió pública per cap diari ni revista (vegeu QUADERNS, 16, p. 123). En continuïtat amb aquest document, se situava l'acord de l'Assemblea barcelonina, pres ja a mitjan febrer.

S'espera que l'arquebisbe de Barcelona, en contacte estret amb els membres de «Justícia i pau», faci alguna declaració sobre aquests fets.

El mes d'octubre va ser enviat el full informatiu número 4 del Seminari a «tots els preveres de l'arxidiòcesi, amb el desig que la nostra comunicació pugui també arribar a les persones, grups o comunitats interessades per la marxa del Seminari de Barcelona».

Així ens assabentem que 16 joves s'han incorporat aquest any al Seminari major (l'any passat foren 12); que el nombre total d'alumnes és de 102 (com l'any passat, exactament), 58 dels quals fan estudis de teologia i 36 estan en

etapa de servei diaconal, acabats els estudis; que 7 joves provinents del món obrer comencen el primer curs d'un pla d'adaptació dels estudis teològics, que es compagina amb la seva jornada laboral; que a la residència del Convictori de les Corts s'organitzen quinzenalment diverses trobades obertes a joves que ja s'encaminen vers el sacerdoci o s'hi interessen seriosament i que comença a posar-se en marxa un servei de documentació i informació vocacional.

Els qui estiguin interessats a rebre aquesta informació trimestral poden adreçar-se a: Full informatiu del Seminari de Barcelona; c. Remei 20-22; Barcelona 14. Tel. 239 35 20.

És sabut que el Montepio del Clero de Barcelona porta a terme una sèrie de gestions per a federar-se amb els altres organismes semblants dels bisbats catalans. Una vegada aconseguit, es tractaria d'adherir-se a la federació de mutualitats catalanes i sol·licitar l'ingrés a l'Assegurança Social de l'Estat.

«Resurrexit», revista mensual de la Mutual del Clero, de Madrid, publicava en el seu número del 30 de setembre un article signat per V. M. G.: *El Montepío del Clero de Barcelona. Su proyecto de transformación visto por la Mutual del Clero*, el qual ha estat enviat en forma de separata a tots els capellans barcelonins pel delegat diocesà d'aquesta Mutual a Barcelona, mossèn Pedro Muñoz Iranzu.

Aquest article és un atac descarat i ple d'inexactituds i d'errors contra els projectes del Montepio

barceloní i de les altres entitats germanes dels bisbats catalans.

Ja al començament assenyala «*como dato muy significativo*» que la circular del Montepio sigui escrita en català: «*No creemos que el clero de Barcelona desconozca el castellano, sería hacerles poco honor*».

I abans de posar punt i final, després d'haver desenrotllat la seva dialèctica, l'articulista adueix el següent argument d'autoritat: «*Coincidiendo con este mismo tema, un sacerdote catalán, y desde la propia Barcelona, publicó en la revista «¿Qué pasa?» del día 26 de agosto, unos comentarios que de todo corazón agradecemos, por lo laudatorios que son para nuestra Mutual del Clero Español*».

Ens pensàvem que aquest estil ja portava molts anys liquidat...!

El dia de Tots Sants, organitzada per la «Comissió de serveis de les comunitats de base de Barcelona», va tenir lloc una convivència que va aplegar més de dues-centes persones, al Casal de Parets.

«Informe sobre les comunitats europees» anunciava el programa. De fet E. Boada, en la seva intervenció, va acaparar l'atenció i el temps, amb la qual cosa el programa va veure's alterat. Naturalment, no tots els assistents van estar d'acord amb el to i els conceptes exposats.

Havent dinat, i després de la intervenció de L. Pastor, cantant madrileny, la comunitat C. E. L. (Comunitat d'expressió litúrgica),

en la qual participa mossèn Joaquim Gomis, i de la qual ha sortit el fulletó «Comunitats cristianes», multicopiat pel Centre de pastoral litúrgica de Barcelona, va parlar de la vida sacramental en les comunitats de base. També es va participar als assistents els equips que constitueixen la Comissió de serveis, convenientment renovada.

El diumenge, 22 d'octubre va tenir lloc la Jornada anyal del «Grup cristià de defensa i promoció dels drets humans».

El tema general de la trobada era «La nostra contribució a l'alliberament de l'home d'avui». Van assistir-hi unes cent cinquanta persones.

Mossèn Josep Maria Rovira va exposar el tema doctrinal: «La realització del missatge evangèlic tendeix a l'alliberament integral de l'home» i Anton Cañellas va exposar el «Context real i objectius concrets del nostre compromís». Havent dinat els assistents van treballar per grups sobre «Quina resposta hi donem el grup dels drets humans».

Aquest grup va néixer fa poc més de dos anys. La seva finalitat no és la formació cristiana dels seus membres, sinó la necessitat de prendre consciència i d'actuar davant totes les tasques que fan referència als drets humans.

Diverses fotografies han anat apareixent, com de costum, als diaris, amb motiu de la benedicció i inauguració d'establiments de diversa mena.

Aquesta «propaganda» pública —perquè de publicitat pagada es tracta moltes vegades, i no de simple informació periodística o gràfica— xoca en uns moments en què una comissió nomenada pel senyor Arquebisbe ha presentat unes propostes que sembla que s'aniran traduint en els corresponents decrets i orientacions sobre tots aquests actes de significat, almenys, tan ambigu.

Doncs bé, és bo saber, per exemple, que darrerament tres establiments bancaris interessats en la benedicció d'una nova sucursal van trobar-se amb la negativa del capellà de la zona, la qual cosa va donar lloc, en algun cas, a diverses entrevistes pintoresques, i que, en un altre cas, el director de la institució va resar un pàrrofe nostre «perquè, avui, ja no es fa això de fer venir un capellà a be-neir».

Però potser la notícia més interessant sigui la que es desprèn de la nota que insereix el Full de la parròquia dels Àngels, de Barcelona. És el cas, en efecte, que els diaris locals van publicar informació fotogràfica sobre la benedicció i inauguració d'una sucursal bancària instal·lada a la part alta de la Rambla de Catalunya. Doncs bé, el sacerdot que hi sortia, fa avinent als seus feligresos que havia quedat ben d'acord amb els directors de la sucursal que la benedicció tindria caràcter privat i simplement religiós i que no es realitzaria junt amb l'acte de la inauguració. Malgrat això, en un moment donat es va obrir una

porta i el sacerdot es va trobar implicat en un acte que no era el que havien quedat. La informació gràfica de la premsa acabava de donar una visió més sofisticada, en col·locar, una al costat de l'altra, fotografies que no havien estat preses al mateix moment ni a la mateixa sala.

I un darrer punt, també prou interessant. Els diaris no van publicar la «Carta al director» en la qual el sacerdot feia les corresponents puntualitzacions, sempre respectuoses; algun d'ells fins i tot va contestar que l'aclariment no corresponia al diari, «perquè es tractava d'una pàgina publicitària»...

Coses de la nostra catòlica societat de consum...

Lleida

Una comunicació del senyor Bisbe anuncia la reestructuració d'arxiprestats i creació de zones pastorals del Bisbat.

Comença per donar gràcies a tots els qui han contribuït a fer-ho realitat amb l'estudi i les esmenes presentades, i es congratula que alguns sacerdots hagin consultat els seglars.

Describeu la missió de l'arxiprest segons el Motu Propio «Ecclesiae

Sanctae» i els canons 445-450 del Dret Canònic; però remarca sobretot l'accent pastoral amb què defineix el Concili la figura de l'arxiprest. Parla també de la missió del delegat de zona, figura pràcticament nova, com a responsable de la planificació de la pastoral general del bisbat *«al quedar integrado en el equipo de la Vicaría de Pastoral, a donde debe llevar las realidades de sus arciprestazgos»*. *«Su misión es coincidente en muchos puntos con la del arcipreste, pero realizada a nivel superior.»* *«La misma experiencia irá indicando las especiales facultades que deben otorgárseles.»*

Diu que, segons l'acord pres en el Consell de Presbiteri, la designació d'arxiprestos i delegats de zona l'ha de fer el senyor Bisbe entre tres noms que hauran votat els sacerdots de cada arxiprestat i zona. El nomenament és per a tres anys.

En un decret de reestructuració pastoral geogràfica diocesana, fet definitivament després d'una consulta a tota la clerecia, es designen els arxiprestats i les zones pastorals.

15 Arxiprestats: 4 a Lleida: ciutat i rodalies; 4 a la província d'Oscà; 5 a la província de Lleida; 2 a la part de muntanya, a cavall d'Aragó i Catalunya.

5 Zones de Pastoral: Lleida: ciutat i rodalies; Baix Cinca, Baix Segre i Garrigues; Llitera Alta i Mig Cinca; Segrià, La Serdera i Baix Urgell; Muntanya i Ribagorça.

I en una carta del 13 de juny invita el senyor Bisbe tots els sacerdots a una reunió-recés que es farà a tot el Bisbat. Cada zona té lloc i dia assignats.

Remarca la importància d'aquesta reunió en l'àmbit diocesà per la principal finalitat que es proposa: Votació i presentació de ternes per a nomenar els delegats de zona i els arxiprestos, a més del valor que té sempre una trobada de germanor, d'oració i d'estudi pastoral de cara al nou curs.

Les reunions previstes es van fer efectivament a tot el bisbat entre els dies 19 i 23 de juny amb una assistència molt nombrosa; es pot dir que hi foren presents del 80 al 90 % de sacerdots dedicats a la pastoral. I a totes les trobades hi assistiren el senyor Bisbe i el Vicari de Pastoral, els quals s'acomiadaren sempre abans de procedir a la votació de les ternes.

El resultat de les votacions va ser molt curiós: No va sortir cap dels delegats nomenats anteriorment, i provisionalment, pel senyor Bisbe (prèvia consulta al Consell Presbiteral), i gairebé cap dels arxiprestos del trienni precedent.

Aquest resultat fa pensar: ¿Es com una protesta pels nomenaments fets des de dalt sense consultar tota la base? O respon més aviat al zel de buscar gent nova que s'incorporin més activament i responsable a la tasca pastoral? Cosa aquesta que sempre va bé quan hi ha veritable interès i ganes de treballar.

Un gest i una iniciativa lloables.

El gest senzill i bonic, l'hem vist en el canonge doctor Vicenç Nolla, que, en una carta, datada l'1 de setembre de 1972, i adreçada a tot el clergat tarragoní, deia que, ben joïós, deixava el càrrec d'Habilitat per dedicar-se al nou càrrec de «Delegat Diocesà de la Doctrina de la Fe».

La iniciativa que arrenca d'aquest gest és que, ara, l'Habilitació quedarà en mans de la Comissió Diocesana d'Economia, i només, per raons tècniques, figurarà com a Habilitat, de cara enfora, el secretari de l'esmentada Comissió.

Reunió del Consell Presbiteral.

Els dies 26 i 27 de setembre s'ha celebrat a la Selva del Camp el Consell del Presbiteri. S'hi ha parlat de la creació de dues noves Parròquies a la ciutat de Tarragona: la de Sant Fructuós i la de Sant Pere i Sant Pau. Sacelades. S'hi han debatut també els temes sobre els criteris i procediment a seguir en el nomenament del personal eclesiàstic i sobre la formació permanent del clergat. S'ha nomenat una comissió d'estudi de cara a la reforma del reglament del Consell del Presbiteri...

Hi ha hagut algunes absències de consellers, ja que, simultàniament se celebrava el Congrés Sa-

La mania dels anònims.

Només perquè en quedi constància, hem de dir que el clergat, comunitats religioses i les «forces vives», han rebut, en forma d'anònim, unes fotocòpies de «Què passa?», atacant durament el senyor Arquebisbe i les seves homilies.

Jornada sacerdotal diocesana.

El 12 d'octubre de 1972 s'han reunit al Seminari uns 140 sacerdots de tot el bisbat, entorn del senyor arquebisbe doctor Pont i Gol, per pregar junts, per reflexionar sobre la campanya de fomentar el sentit de pertinença a l'Església local. També ha servit per a homenatjar els sacerdots que enguany han fet les noces d'or i els qui les havien fetes en anys anteriors. En total eren 21. Una nota simpàtica va ser el poema que va dedicar mossèn Ramon Muntanyola a aquests venerables preveres. El senyor arquebisbe va aprofitar-ho per a donar-nos una interessant informació de primera mà referent a la Conferència Episcopal Catalana i a la d'Espanya.

III Curset d'iniciació a la Catequesi

A Reus s'ha celebrat el III Curset d'iniciació a la Catequesi, del 17 al 27 d'octubre de 1972. S'hi han

donat 5 temes: «La missió del catequista», «Condicions d'una Catequesi autèntica», «El nucli central del missatge cristià», «Com es fa una sessió de Catequesi», «L'infant que rep la nostra Catequesi». Hi han intervingut, el pare Segura (Barcelona), Josep Bofarull (Reus), Antoni Bru (Arbeca), Maria Balcells d'Estivill (Reus), Josep Pasqual (Valls), Antoni Parera (Barcelona). L'últim dia, el 27, celebració de la Paraula i planificació del curs.

Urgell

A la matinada del 9 de setembre, un incendi fulgurant cremà el santuari de Meritxell. Tot just extingit en la solitud nocturnal de la muntanya andorrana el ressò darrer del clamor festiu, les flames esfereïdores i indomables anorreamen en cosa d'instant una riquesa artística venerable, llegat de la fe de segles llunyans. Ja no en resta altra cosa que un munt de carbons, ruïnes i pedres calcinades.

La consternació ha planat feixuga, com un mall de plom, sobre els cors dels fidels andorrans, i àdhuc aquell qui no creu, en aquests moments, se sent comós.

De fa uns quants anys, de la festa del 8 de setembre i del santua-

ri de la Verge se n'havia fet «festa i santuari nacionals».

Ací rau la dificultat d'aquests moments: la reconstrucció. L'Andorra d'avui, la d'aquest moment històric concret, ha de reconstruir el seu santuari. Com?

A tall de cronista privat, i des de l'angle pastoral, com ací ens escau, gosaríem suggerir...

Cal —calia des del primer instant— que la iniciativa primordial en el planteig del problema i en la reconstrucció de l'ermita l'hagués empresa la parròquia —Canillo—, o les parròquies de les Valls. Entenem parròquia, òbviament, en el sentit canònic. Era el camí únic apte per a canalitzar l'afany i l'aportació del poble creient, que és al capdavant el qui té la paraula en aquest afer.

Tota activitat de part del Consell de les Valls hauria de reduir-se, creiem, a una aportació, la que sigui, honorífica i simbòlica, aquest afer essent específicament religiós.

Que el santuari seria reconstruït menys esplendorosament?... No deixaria de ser sa i just que la fàbrica del temple respongués a la mesura de la fe del poble creient i res més. I que les pedres del temple fossin la concreció dels donatius del poble de Déu, si voleu, des del prohoms més encimbellat fins a la velleta més humil.

A Balaguer tingué lloc, la darrera setmana de setembre, una convivència de 5 sacerdots, els de les promocions més joves del bisbat.

Fou un grup de generacions que

s'aplegaren en unes jornades d'estudi, reflexió i oració, presidits pel bisbe Joan i dirigits per Mn. Fermí Casal.

Passat el temps d'estiu, el Consell Presbiteral es reunia de nou a la Casa Diocesana de Balaguer. Presidia el senyor Bisbe i hi participaven tots els seus membres. Era el dia 29-30 de setembre, la cinquena reunió del C. P.

El tema principal d'estudi versava sobre «l'arxiprest i el delegat de zona». Els ponents destacaren la nova figura de l'arxiprest postconciliar: —més que per a portar el control i vigilància de les diferents parròquies, l'arxiprest ha d'ésser un animador de la pastoral comarcal.

Assenyalaren els camins que menen a aquesta nova figura: major consciència de pastoral comunitària dins del clergat, reunions arxiprestals, col·laboracions inter-parroquials, agermanament de parròquies, etc. Les zones pastorals i els seus delegats foren tractats més breument, i encara insistent que, de moment, calia potenciar els arxiprestats, i després, com a conseqüència, sorgirien les zones.

Modestament creiem que el treball de reflexió i assimilació de la doctrina conciliar en aquest aspecte particular, l'han realitzat a fons els redactors de la ponència, i que aquesta podria ésser útil per a tots aquells qui, arreu del país, estiguin interessats a desenvolupar-la. «Els arxiprestats i la figura de l'arxiprest». Ponents: Antoni

Saboya, Joan Mas i Dídac Martín. C. P. 29-IX-72.

Com era de preveure, en aquest setembre que s'escola, ja han tingut lloc els nomenaments i ajustament de personal.

Afecten nombrosos clergues i comunitats, i també les Delegacions nomenades van configurant el que han de ser a la curta els òrgans de treball que un bisbat necessita.

Són remarcables unes «reflexions sobre els nomenaments» que ha publicat el Vicari de Pastoral al B. O. i a «Església d'Urgell».

Recollim les engrunes.

Una consulta a clergues, religiosos i laics està en curs mentre escrivim. Amplement es defineix i es dibuixa la figura de l'arxiprest postconciliar. Es demana la suggerència indicativa, a cada arxiprestat, de dos noms que puguin donar al Bisbe unes pistes en vista al nomenament.

Sense canviar de nom, però sí de contingut i de criteris de selecció, sempre però concebut com un servei a l'Església, ha obert les portes el seminari menor el passat 12 de setembre. La matrícula suma en total 127 alumnes.

Hom comprèn que el moment històric de l'ensenyament a Espanya i l'aplicació de la nova llei ha de reportar especials conseqüències en la nostra diòcesi. Poca densitat d'habitants, moltes es-

coles petites que han desaparegut i més de quatre col·legis, particulars i sobretot religiosos, tindran especials dificultats. Hom podrà, a Tremp o a la Pobla, mantenir un B.U.P.? i a la Vall d'Aran?

El Ministre d'Informació i Turisme visita la Seu —rep el Bisbe— i extraoficialment Andorra. Molts pagesos, arreu del bisbat, posen la seva signatura en una comunicació a les Germandats de Llauradors i Ramaders, amb referència a la Seguretat Social Agrària. Surt un número especial del B. O. del B. dedicat al Bisbe Iglésias. És un notable recull documental. Un altre remarcable recull, a cura de Mn. Jaume Armengol i Armengol, rector de Viella, es titula «Amas líric de'ra Val d'Aran». Comprèn poesies i cants populars i és un bon servei al dialecte gascó dels aranesos. El Cinquantenari de la Coronació de la Mare de Déu de Valldelflors ha culminat amb una gran peregrinació dels trempolins a Montserrat, col·locant una bella majòlica al camí dels Degotalls.

A. F.

Vic

Sota el títol «Alguns criteris pastorals per a una renovació i millorament de les estructures de la diòcesi», ha sortit publicat al nostre bisbat un do-

cument presentat pel bisbe Ramon. Intenta donar unes bases elementals i mínimes que s'han de tenir en compte a l'hora de procedir a una renovació estructural.

És bo de conèixer la història d'aquest document. Història que es recorda en la seva mateixa presentació.

«A principis del curs passat, amb l'intent de poder estructurar la pastoral sobre una base comuna que garantís i fes més eficient la nostra tasca, el Consell del Presbiteri confià a un equip de sacerdots, versats en l'apostolat parroquial i de Moviments, la redacció d'unes pautes que poguessin servir de canemàs a l'acció pastoral. Un cop enllestit, el treball fou tramès a tots els sacerdots del bisbat, amb la recomanació que tinguessin la bondat «d'estudiar-lo individualment i col·lectivament i, on sigui possible —s'afegia—, amb els Consells pastorals per tal de fer-hi les esmenes que us semblin oportunes».

Els suggeriments foren recollits per l'esmentat Consell el qual encarregà a una comissió que reelaborés el document tenint en compte el material rebut.

Per últim, com que a aquest ideari se li volia donar una envergadura diocesana, el Bisbe ha volgut fer-se'l seu i, per això, és natural que hi hagi afegit les seves aportacions i precisat alguns conceptes.

Malgrat la seva senzillesa, l'hem de prendre com un fruit de casa nostra, que ha madurat gràcies a la reflexió de moltes persones interessades perquè el fet Jesucrist

Salvador es manifesti d'acord amb la tradició de l'Església i per uns camins eficients.

Us el presentem i esperem que l'acollireu com un document normatiu per a la pastoral diocesana, com és també el "Memoràndum" que fa dos anys per aquest mateix temps vàrem publicar.»

El document té aquestes parts: 1. Alguns trets essencials (partint dels fets dels Apòstols): Acció de l'Esperit; Anunci de Jesucrist; Interrogants (el signe és interpretat ambigüament); Crida a la conversió; Comunitat de creients; Pluralisme i comunió... 2. On som i amb quin ritme hem d'avançar: En quin context hem de realitzar aquesta missió; Pre-evangelització; Evangelització; Catequesi; Sagraments; Pregària. 3. Allò que hauria de tenir en compte una planificació pastoral: Flexibilitat oportuna; Clima de consciència de pròpia fe; Distingir els nivells di-

versos de la gent; Noves estructures pastorals; Valoració de les celebracions generals; i unes consideracions finals sobre els Preveres, la planificació conjunta i organismes de reflexió i diàleg.

Parlar de les reunions del dilluns entre els capellans de Manresa i comarca és parlar de quelcom molt concret i conegut. Tenen uns quants anys d'existència, han sofert els seus alts i baixos, però s'ha mantingut un nucli addicte.

Durant el mes de novembre s'ha tractat el tema del jovent davant la fe. Han estat cridades persones que treballen directament amb joventut de diferents tipus i nivells: Genís Samper, Josep Sementé, Daniel Codina, Cebrià Pifarré. Les sessions tenen dues hores de durada (de 4 a 6 de la tarda) entre ponència i col·loqui.

índex de matèries

Amb aquest índex no pretenem tant mostrar l'ample ventall —que Déu n'hi do— d'aspectes pastorals tractats per «Quaderns», com oferir una eina de treball a tots aquells qui vulguin informar-se sobre determinades inquietuds i realitats pastorals al llarg d'aquests quatre anys als Països Catalans.

ANTOLOGIA

Joan B. Manyà i Alcoverro, A, núm. 1, 45-50.

Francesc Vidal i Barraquer, A, núm. 2, 42-53.

Guillem Rovirosa i Albert, A, núm. 5, 46-62.

J. JUNYENT, Jaume Colell i Bancells, A, núm. 7, 55-74.

Manuel Carrasco i Formiguera, A, núm. 18, 313-321.

M. SERRAHIMA, Josep Maria Capdevila, A, núm. 19, 446-455.

BAPTISME. PROBLEMES PASTORALS

J. M. TOTOSAUS, A propòsit d'unes normes pastorals sobre el baptisme d'infants, Q, núm. 1, 23-30.

J. M. ARAGONÈS, Reflexió conjunta sobre el baptisme, Q, núm. 6, 22-27.

C. FORNER, Pastoral del baptisme a la zona del Llobregat, QV, núm. 8, 91-92.

DIFERENTS AUTORS, Sacramentalització: la pastoral del bateig. Experiències a diferents indrets de Catalunya, Q, núm. 12-13, 200-241.

J. LLOPIS, El baptisme d'infants, ahir i avui, T. núm. 12-13, 256-263.

- V. BELTRAN, *Un rector acostumat a batejar*, TES, núm. 12-13, 277-282.
- Uns pares que no han batejat el seu fill*, TES, núm. 12-13, 282-283.
- J. M. MASSEGÚ, *Per què vàrem batejar el nostre fill*, TES, núm. 12-13, 283-286.

BIBLIOGRAFIA

- J. BELLAVISTA, *Bibliografia sobre Quaresma i Setmana Santa*, L, núm. 0, 30-32.
- J. GOMIS, *Tres llibres de laics sobre problemàtica cristiana*, L, núm. 3, 48-57.
- Un llibre sobre la «*Humanae vitae*», L, núm. 6, 68-71.
- J. BATLLES, *Llibres sobre pastoral rural*, L, núm. 9, 83-91.
- J. VINARDELL, *El problema del baptisme d'infants: dossier bibliogràfic*, L, núm. 12-13, 264-268.
- J. B. MANYÀ, *Entorn d'una controvèrsia teològica actual*, L, núm. 14-15, 446-451.
- M. MARTINELL, *L'edició religiosa en català l'any 1971*, L, núm. 17, 224-230.
- J. LLOPIS, *Notes breus*, L, núm. 18, 225-227; núm. 20, 565-567.

BIOGRAFIA

- A. LLORENS, *Mossèn Joan Serra i Vilaró*, TES, núm. 3, 58-63.
- J. BENET, *La lluita del cardenal Vidal i Barraquer com a home d'Església*, TP, núm. 4, 24-46.
- M. TRENS, *Mossèn Higini Anglès i Pàmies*, TES, núm. 4, 47-50.
- Mossèn Muntanyola i Vidal i Barraquer*, QV, núm. 8, 92-93.
- J. ROVIRA, *Evocació de Rovirosa*, TES, núm. 10, 71-73.

BISBE

TRETS I RENOVACIÓ DEL B.

- M. DE MORAGAS, *Els bisbes i la pobresa*, QV, núm. 0, 60.
- Bisbes davant el TOP*, PP, núm. 4, 1-2.

El cardenal de Tarragona, condecorat, QV, núm. 6, 97-99.

Renovació episcopal, PP, núm. 9, 3-4.

Cronologia del moviment episcopal, «Vida de l'Església», núm. 10, 3-4.

Nomenaments episcopals i canvis de seu durant l'any 1970, «Vida de l'Església», núm. 10, 4-9.

RELACIONS B.-PREVERES

L'última carta? PP, núm. 14-15, 365-366.

Catalunya: trobada bisbe-preveres, QV, núm. 14-15, 458-359.

J. ASENS, *Tarragona en assemblea oberta*, QV, núm. 14-15, 467-468.

J. SERENTILL, *Lleida: assemblea diocesana conjunta*, QV, núm. 14-15, 469-470.

A. FORTUNY, *Urgell: Cinc dies a pols*, QV, núm. 14-15, 47-473.

P. TORRES, *Mallorca, assemblea diocesana conjunta*, QV, núm., 14-15, 473-475.

Des de Solsona, PP, núm. 18, 262-264.

VISITA PASTORAL DEL B.

V. BELTRAN, *A la recerca d'una nova faiso de visita pastoral*, QV, núm. 5, 79-81.

Arxiprestat d'Urgell: primera visita pastoral, QV, núm. 16, 117-119.

F. TRIAY, *Visita pastoral a Ciutadella*, QV, núm. 18, 345-346.

CATEQUESI

C. D'INFANTS

J. FARRÉS, *Catequització massiva de Setmana Santa*, «La Forja», núm. 0, 13-17.

JOSEP M. TOTOSAUS, *Centres catequètics: un projecte en marxa*, QV, núm. 6, 84-86.

C. I ESCOLA. PROBLEMES DE L'ENSENYAMENT RELIGIÓS

L'ensenyament religiós, PP núm. 11, 101-102.

Una qüestió discutida, «Escola i catequesi», núm. 11, 104-106.

G. SAMPER, *Església i món escolar*, «E. i C.», núm. 11, 107-111.

J. HUGUET, *La catequesi a l'escola*, «E. i C.», núm. 11, 112-118.

- J. GALÍ, *Reflexions sobre l'educació religiosa a l'escola*, «E. i C.», núm. 11, 119-121.
- J. M. TOTASAU, *Catequesi i Escola: dues institucions*, «E i C.», núm. 11, 122-125.
- J. PUJOL, *Sobre les jornades d'ensenyament religiós a El Escorial*, «E. i C.», núm. 11, 126-131.
- J. M. CANALS, *Els professors de Religió, funcionaris de l'Estat*, QV, núm. 18, 337-339.
- J. BOTEY, *Les classes de Religió als INEM: tensions i possibilitats*, TES núm. 20, 542-545.

ESTUDI I REFLEXIÓ SOBRE LA C.

- J. QUER, *Curset de catequesi a Santa Maria de Collell*, QV, núm. 2, 70-72.
- J. M. SEGURA, *Tres anys de l'Escola diocesana de catequistes de Barcelona*, QV, núm. 12-13, 331-332.
- J. PUJOL, *Esforços en la catequesi*, «Informació 1971», núm. 16, 47-51.
- J. PUJOL, *Assemblea de directors de secretariats diocesans de catequesi*, QV, núm. 18, 340-342.
- J. PUJOL, *I a l'estiu... la catequesi*, QV, núm. 20, 579-582.

CISMA

Ferments cismàtics, PP, núm. 6, 4-5.

COMMEMORACIONS. CENTENARIS.

- O. TORRAS, *El centenari del cardenal Vidal a Montserrat*, QV, núm. 3, 95-96.
- A propòsit d'una commemoració*, PP, núm. 6, 6-7.
- J. RUAIX, *Les lliçons d'un centenari: 1870-1970*, QV, núm. 8, 73-74.

CONFIRMACIÓ

- J. TORRELLA, *Confirmació d'adults: una experiència*, QV, núm. 3, 93-94.

J. MISSER, *Entorn de la confirmació*, Q, núm. 10, 62-66.

CONSELL PASTORAL

S. BARDULET, *El consell pastoral de Manresa*, QV, núm. 6, 79-83.

DIFERENTS AUTORS, *Consells pastorals a les diòcesis catalanes*, «Consells pastorals», núm. 14-15, 371-405.

J. JUNYENT, *A tall de balanç*, «Consells pastorals», núm. 14-15, 406-412.

CONSELL PRESBITERAL

Consell presbiteral a Barcelona, QV, núm. 4, 73-74.

El consell del presbiteri a Solsona, QV, núm. 8, 81-82.

LL. M. SISTACH, *Els consells presbiterals: visió jurídica*, Q, núm. 14-15, 413-420.

J. BATLLES, *La revisió dels consells presbiterals*, Q, núm. 14-15, 421-440.

M. D'UR, *Urgell: entorn d'un nou consell presbiteral*, QV, núm. 16, 102-105.

CONTESTACIÓ A L'ESGLÉSIA

Contestació, PP, núm. 2, 4-5.

Dues cartes a propòsit de l'Isolotto, QV, núm. 7, 78-81.

A. MATABOSCH, *El Congrés de cristians solidaris d'Amsterdam*, Q, núm. 8, 32-38.

O. BELLAVISTA, *Congrés de laics i capellans solidaris*, QV, núm. 8, 75-78.

J. M. BASTIDA, *Notícia de l'Operació Sínode*, QV, núm. 14-15, 464-466.

DIÒCESI

GEOGRAFIA DE LES D. CATALANES

La geografia de les diòcesis, PP, núm. 11, 103.

J. VALLVERDÚ, *Quatre bisbats a terres de Lleida*, TP, núm. 11, 162-172.

M. REIXACH, *Fesomia territorial de l'Església a Catalunya*, Q, núm. 16, 7-16.

RELACIÓ ENTRE LES D.

J. CARRERA, *És Barcelona simplement una diòcesi?* Q, núm. 1, 3-5.

RENOVACIÓ DE LES D.

C. MARTÍ, *Renovació de les diòcesis*, QV, núm. 0, 49-50.

VIDA DE LES D. DELS PAÏSOS CATALANS

Situació pastoral del bisbat de Solsona. Q, núm. 8, 44-51.

DIFERENTS AUTORS, *Panoràmica dels diversos bisbats de Catalunya*, «Vida de l'Església», núm. 10, 9-51.

J. ASENS, *Nou arquebisbe de Tarragona*, QV, núm. 10, 82-83.

Les veus de l'Església de Tarragona, QV, núm. 10, 84-88.

A. FORTUNY, *Nou bisbe a la Seu d'Urgell*, QV, núm. 10, 89-90.

C. FORNER, *Any nou, gallofa nova. Cròniques de Solsona*, QV, núm. 10, 93-94; núm. 12-13, 326-330; núm. 16, 110-114.

J. BARALLAT, *Divagacions entorn d'un gest de donació dels canonges de Lleida*, Q, núm. 11, 153-161.

A. SIGNES, *Lletra de València*, QV, núm. 14-15, 460-461.

LL. M., *Mallorca: pinzellades de crònica insular*, QV, núm. 14-15, 475-477; núm. 16, 115-116; núm. 17, 231-235; núm. 19, 467-468; núm. 20, 583-587.

Carta de Menorca, QV, núm. 14-15, 478-479.

Nova estructuració diocesana a Tarragona, QV, núm. 14-15, 479-481.

J. BIGORDÀ, *Dues reformes estructurals*, «Informació 1971», núm. 16, 76-82.

J. M. TOTOSAUS, *Barcelona: tres mesos de seu vacant*, QV, núm. 16, 83-95.

J. ASENS, *Vents que bufen a Tarragona*, QV, núm. 16, 96-98.

València: la trista història del col·legi de Sant Tomàs, QV, núm. 16, 99-101, núm. 18, 348-352.

M. PRATS, *Girona: de l'assemblea diocesana a la seu vacant*, QV, núm. 16, 106-107.

A. SIGNES, *Congrés eucarístic de València*, núm. 17, 239-241.

- C. FORNER, *Després de la Pentecosta o del diluvi*, QV, núm. 18, 328-332.
- M. PRATS, *Crònica gironina*, QV, núm. 18, 343-344.
- Un poble més savi i rejuenit*, PP, núm. 19, 383-385.
- C. FORNER, *Solsona: compàs d'espera... desesperança*, QV, núm. 19, 461-463.
- J. T., *Una pastoral del doctor Jubany*, QV, núm. 19, 464-466.
- C. FORNER, *Solsona: endavant les atxes!*, QV, núm. 20, 593-596.

ESGLÉSIA

FESOMIA DE L'E. LLEI FONAMENTAL DE L'E.

- Una visió panoràmica?*, «Vida de l'Església», núm. 10, 1-2.
- Cal anar elegint*, PP, núm. 14-15, 367-368.
- L'Església a la televisió*, PP, núm. 18, 265-266.
- G. HUYGHE, *L'Església fa política...* TES, núm. 17, 209-215.

LLEI FONAMENTAL DE L'E.

- R. POU, *De l'Església Sagrament a la llei fonamental de l'Església*, «La llei fonamental», núm. 12-13, 288-291.
- J. HUGUET, *Sentit, pros i contres d'una llei fonamental de l'Església*, «La Ll. F.», núm. 12-13, 292-301.
- J. PERARNAU, *El Vaticà II i el «schema legis ecclesiae fundamentalis»*, «La Ll. F.», núm. 12-13, 303-312.
- J. BIGORDÀ, *Consideracions relacionades amb una llei fonamental per a l'Església*, «Ll. F.», núm. 12-13, 313-319.

E.: ESTAT. AFER CONCORDATORI.

- Del concordat a la pobresa dinàmica: o renúncia*, PP, núm. 8, 1-3.
- Un document sobre l'afar concordatari*, QV, núm. 11, 173-176.

ESPECTACLES

- J. ARGENTÉ, *El Knack*, E, núm. 4, 51-53.
- J. A. Tristana, E, núm. 5, 63-65.
- J. A., *La veritat*, E, núm. 7, 75-77.
- J. A., *L'estratègia de l'aranya*, E, núm. 18, 322-324.

- J. A., *Estiu 1972: «Facem comèdia»*, E, núm. 19, 456-458.
 J. A., *Una persecució diferent: «Mort a Venècia»*, E, núm. 20, 561-564.

EUCARISTIA

- J. CLAVÉ, *La presència eucarística*, T, núm. 6, 47- 53.
 J. B. MANYÀ, *Sobre la presència eucarística*, «Opinions», núm. 8, 52-54.

PRIMERA COMUNIÓ

- Arxiprestat de Sabadell: primera comunió*, QV, núm. 5, 84-85.

FE. TESTIMONIS DE LA F.

- J. CUPINERA, *La vivència de la fe en la petita comunitat*, Q, núm. 3, 23-47.
 J. HORTET, *Un testimoni de la fe ha deixat el nostre poble*, TES, núm. 3, 64-67.
 TERESA, *La fe és més gran encara*, TES, núm. 7, 48-54.

LAIC

FIGURA DEL L.

- J. M. HUERTAS, *No van voler esperar, o no van saber-ne*, TES, núm. 2, 54-62.
 J. M. PIÑOL, *El secretariat d'apostolat laical*, Q, núm. 10, 52-61.
Uns laics escriuen al doctor Pont i Gol, QV, núm. 12-13, 320-323.

ACCIÓ CATÒLICA

- J. BATLLES, *Jornades de la JAC*, QV, núm. 0, 54-55.
 R. HINOJOSA, *La JOC, una oportunitat perduda?* Q, núm. 7, 7-14.
Els moviments adults d'A. C., «Informació 1971», núm. 16, 52-63.
 J. M. BALCELLS, *La JAC i la seva validesa, avui*, Q, núm. 17, 152-161.
 A. SIGNES, *II Jornada valenciana de l'HOAC*, QV, núm. 19, 468-469.

Escoltisme

- J. PASCUAL, *Jornades de consiliaris escoltes*, QV, núm. 14-15, 462-464.
R. PEDRALS, *L'escoltisme, evolucions i perspectives*, Q, núm. 17, 162-174.

ALTRES MOVIMENTS DE L.

- A. BADIA I M. CARDÚS, *Els equips de la Mare de Déu a Catalunya*, Q, núm. 17, 175-187.
M. TORRENTE, *Els promesos es mouen: moviment de promesos*, QV, núm. 19, 459-460.

COMPROMÍS TEMPORAL DEL L.

- Els cristians i la política*, PP, núm. 18, 261-262.
A. CAÑELLAS, *L'opció demòcrata-cristiana*, Q, núm. 18, 267-272.
J. P. GARCÍA-N., *Fe i lluita de classes*, Q, núm. 18, 273-281.
J. DALMAU, *El concepte i la praxi del no-alineat políticament*, Q, núm. 18, 282-289.
C. P., *Cristians a favor del socialisme*, Q, núm. 18, 290-291.
J. M. GALBANY, *El compromís temporal, una exigència de la pastoral*, Q, núm. 18, 292-301.

LITÚRGIA. TEMPS LITÚRGICS. PROBLEMES

Celebració del Nadal, PP, núm. 14-15, 368-370.

QUARESMA I SETMANA SANTA

- M. FERRAN I J. M. TOTSAUS, *Una experiència de predicació quaresmal*, «La Forja», núm. 0, 8-12.
LL. GARRETA, *Programació de la Quaresma*, «La Forja», núm. 0, 20-22.
J. M. ARAGONÈS, *Una experiència de pastoral de Quaresma*, «La Forja», núm. 0, 23-26.
J. JUNYENT, *Setmana Santa: signes*, Q, núm. 6, 39-40.

CANTS A LA L.

- C. FORNER, *A propòsit dels cants litúrgics*, Q, núm. 7, 36-39.
G. ESTRADA, *Trobades d'animadors de cant per a la litúrgia*, QV, núm. 20, 588-589.

PROBLEMES

A. FORTUNY, *Autoritats als actes de culte*, O, núm. 14-15, 441-445.

LLEI. L'ESGLÉSIA DAVANT LA LL.

El projecte de llei sindical, PP, núm. 3, 1-3.

L'Església davant la nova llei d'educació, PP, núm. 17, 137-140.

LLENGUA I PASTORAL

P. INGLA, *La llengua de la catequesi*, TP, núm. 2, 31-41.

Església i llengua catalana, PP, núm. 5, 1-2.

X. GARCÍA, *El català que es parla al temple*, Q, núm. 6, 34-38.

R. G., *La llengua de la missa a Tarragona*, QV, núm. 9, 99-101.

A. SIGNES, *Misses en valencià*, QV, núm. 20, 578-579.

MISSIÓ

J. BARDOLET, *Diòcesi missionera a Vic*, QV, núm. O, 53-54.

J. M. VIDAL, *L'home d'avui, troba resposta en l'Església?*, T, núm. 17, 188-198.

G. SAMPER, *Escola i evangelització*, QV, núm. 17, 242-243.

I estiguem al carrer, PP, núm. 20, 501-505.

NECROLOGIA

La mort de mossèn Manuel Bonet, PP, núm. 2, 1-2.

M. SERRAHIMA, *El cristià François Mauriac*, Q, núm. 8, 39-44.

J. A. BENACH, *D'una tarda amb Mauriac*, TES, núm. 8, 62-67.

PARRÒQUIA

TRETS I EVOLUCIÓ DE LA P.

S. BARDULET, *El laic a la parròquia*, QV, núm. 0, 59-60.

De la parròquia contestada a la parròquia relativitzada, Q, núm. 3, 5-10.

Obstacles estructurals de la parròquia per ser signe del Regne, Q, núm. 3, 11-23.

J. FARRÀS, *Evolució de parròquies i de moviments obrers*, Q, núm. 5, 7-15.

F. BOFARULL, *La parròquia, encara?* Q, núm. 19, 420-423.

J. SUBIRÀ, *Assemblea parroquial a Granollers*, QV, núm. 20, 589-593.

PASTORAL

G. SAMPER, *Realitats d'avui i opcions pastorals*, Q, núm. 17, 146-151.

P. DE CONJUNT

J. PIQUER, *Jornades de pastoral de conjunt a Barcelona*, QV, núm. 1, 57-63.

R. DUCASTELLA, *La regió com a unitat d'acció pastoral*, TP, núm. 19, 435-445.

P. D'INFANTS, P. JUVENIL, P. OBRERA

J. M. TOTOSAUS, *Sobre la pastoral infantil*, Q, núm. 7, 15-26.

J. CALDENTENY, *El moviment d'infància i d'adolescència als pobles de Mallorca*, QV, núm. 9, 97-99.

R. BESORA, *Colònies d'estiu a Solsona*, QV, núm. 18, 348-352.

S. PIÉ, *Experiències en el món dels joves*, «Informació 1971», núm. 16, 69-76.

S. BARDULET, *Entorn dels fets de Sallent*, TES, núm. 17, 204-209.

J. ASENS, *Setmana de pastoral obrera a Tarragona*, QV, núm. 20, 275-277.

P. RURAL

J. MORA, *Alt Pallars: grup rural de matrimonis*, QV, núm. 6, 93-94.
El nostre món rural, PP, núm. 9, 1-2.

DIFERENTS AUTORS, *Sis pobles, un sol objectiu pastoral. Equip de l'Ametlla*, Q, núm. 9, 20-30.

F. CASALS, *Moviment d'adults: una experiència en el món rural*, QV, núm. 9, 92-93.

G. CELLIER I MA. G. GELPÍ, *Què fan els adults rurals?* QV, núm. 9, 94-95.

M. GALOBART, *Cara i creu del moviment rural*, TES, núm. 10, 74-81.
J.M.T., *Problemes de l'Església de la Terra Ferma*, Q, núm. 11, 145-153.

DIFERENTS AUTORS, *Les parròquies petites, problema pastoral*, Q, núm. 16, 6-36.

M. R., *Com preocupa la qüestió: entrevista amb el bisbe Joan Martí*, Q, núm. 16, 37-45.

J. ASENS, *II «Setmana en Família» al Pla de Santa Maria*, QV, núm. 19, 470-472.

P. DEL TURISME

J. MONASTERIO, *Reflexions sobre la pastoral del turisme*, Q, núm. 2, 19-26.

N. TIBAU, *Pastoral del turisme a la costa gironina*, Q, núm. 2, 26-30.

P. D'UNIVERSITARIS

A. SERRAMONA, *Secretariat d'universitaris cristians*, QV, núm. 18, 335-337.

P. URBANA

Institucions pastorals urbanes, Q, núm. 19, 386-387.

LL. BONET, *Per a unes línies pastorals en el món burgès*, Q, núm. 19, 388-405.

J. J. Taula rodona, Q, núm. 19, 406-420.

J. HUGUET, *La pastoral urbana a la Roma dels segles III-IV*, T, núm. 19, 424-434.

REFLEXIÓ SOBRE LA P. JORNADES, CENTRES D'ESTUDIS.

A. FORMARIZ, *III Jornades del CPL de Barcelona*, QV, núm. 0. 57-58.
Jornades de pastoral, PP. núm. 2, 3.

J. M. TOTOSAUS, *El Centre d'estudis pastorals*, Q, núm. 2, 6-19.
Jornades de pastoral a Solsona, QV, núm. 2, 63-65.

A. FORTUNY, *Jornades de reflexió pastoral a la Seu d'Urgell*, QV, núm. 2, 66-70.

J. FEBRER, *Jornades de reflexió pastoral a Menorca*, QV, núm. 3, 80-86.

J. RAVENTÓS, *La reunió de Valls*, QV, núm. 3, 87-89.

J. QUER, *Setmana diocesana de pastoral a Lleida*, QV, núm. 4, 66-68.

M. RODRIGO, *La setmana de renovació pastoral a Lleida*, Q, núm. 5, 16-27.

J. BARALLAT, *Setmana de pastoral a Ager*, QV, núm. 5, 82-84.

J. BARALLAT, *Més sobre la setmana de pastoral a Lleida*, O, núm. 6, 42-46.

Bisbat d'Urgell: recyclage per a sacerdots, QV, núm. 6, 87-92.

Jornades de reflexió pastoral a Mallorca, QV, núm. 8, 82-88.

Trobades de pastoral a Les Borges, QV, núm. 8, 88-90.

P. COMELLA I J. FEBRER, *Menorca: assemblea diocesana*, QV, núm. 16, 107-110.

F. CIURANETA, *Assemblea comarcal a Gandesa*, QV, núm. 17, 236-239.

PENITÈNCIA

R. RIBÉ, *Experiències de celebració comunitària de la Penitència*, «La Forja», núm. 0, 18-19.

F. VERGÉS, *Intuïcions i neguits*, L, núm. 0, 27-29.

J. HUGUET, *Problemàtica pastoral del sagrament de Penitència*, Q, núm. 6, 8-21.

PREDICACIÓ. HOMILIA. PROFETISME

Una homilia a Santa Coloma de Gramanet, QV, núm. 4, 60-64.

Nota pastoral dels sacerdots de les zones mineres d'Astúries, QV, núm. 4, 75-76.

J. RUAIX, *Nou rectors, nou*, QV, núm. 10, 92-93.

PREVERE

TRETS I FIGURA DEL P.

J. BIGORDÀ, i C. MARTÍ, *Trets de la figura del prevere en el Vaticà II*, «CeHa», núm. 0, 33-34.

J. LORÉS, *Evolució de la imatge del sacerdot*, Q, núm. 1, 6-23.

J. MEDINA, *Les línies fonamentals del sacerdoci cristià*, QV, núm. 3, 90-93.

JOAN, *Per què continuo*, TES, núm. 9, 75-82.

Quinze dies de ministeri parroquial, TES, núm. 18, 302-312.

J. RAMON, *Cartes a uns amics i a unes comunitats*, TES, núm. 20, 546-560.

CELIBAT

C. MARTÍ, *La crisi del celibat*, Q, núm. 4, 20-23.

ECONOMIA DELS P.

Solsona: ponència sobre economia, QV, núm. 4, 68-71.

J. M. MARQUÈS, *Girona: L'economia personal dels sacerdots*, QV, núm. 4, 72.

El complement de l'augment de la nòmina, QV, núm. 10, 95-96.

SECULARITZACIÓ DEL P.

Sacerdots en situacions difícils, QV, núm. 5, 71-74.

J. GARCÍA, *Divagacions entorn d'un vell problema*, Q, núm. 7, 26-36.

JOSEP M. TOTOSAUS, *Sobre les secularitzacions*, Q, núm. 11, 132-144.

P. EN EL MÓN DEL TREBALL

J. DALMAU, *Món obrer i sacerdots en el treball*, Q, núm. 4, 6-20.

J. SANTANDREU, *Mallorca: acotacions al judici laboral d'un sacerdot*, QV, núm. 18, 33-334.

R. PÀMPOLS, *Preocupacions d'un prevere, treballador manual*, TES, núm. 20, 537-541.

ASPECTES VARIS

Diplomàcia o llibertat, PP, núm. 7, 4-6.

J. HUGUET, *Promoció intel·lectual dels sacerdots*, Q, núm. 6, 40-41.

J. HUGUET, *Què en fem dels canonges*, O, núm. 8, 59-61.

A. DEIG, *Què en fem dels canonges?* II, Q, núm. 10, 67-70.

REALITATS. PROBLEMES HUMANS. SOCIOLOGIA

P. GARÍ, *La població de Catalunya*, TP, núm. 0, 35-42.

J. P. i A. SAYRACH i J. VINARDELL, *Enquesta sociològica a Perpinyà*, QV, núm. 0, 51-52.

J. NADAL, *Reflexions entorn de les perspectives del Vallès*, TP, núm. 1, 31-43. *Conflictes laborals*, PP, núm. 4, 2-4.

Exiliats polítics, PP, núm. 5, 4-6.

F. XÀMMAR i M. BARBARÀ, *Industrialització i pastoral a Tarragona*, Q, núm. 6, 28-33.

M. G. MARTÍ, *Marginació social a Barcelona*, TP, núm. 6, 54-67

L'agricultura dins la societat europea, Q, núm. 9, 5-16.

L. M. B. i J. P. T., *L'agricultura del terme municipal d'Avinyó*, TP, núm. 9, 31-70.

J., *Un altre any amb barraques*, TES, núm. 9, 71-75.

ASSOCIACIÓ DE PARES D'ALUMNES DE L'INEM «LLUÍS DE PEGUERA»,
L'ensenyament del català al batxillerat, TP, núm. 17, 216-223.

J. BOIX, *L'Institut Catòlic d'Estudis Socials*, QV, núm. 3, 97-99.

J. JUNYENT, *Publicació del I volum d'estudis sòcio-pastorals del bisbat de Vic*, QV, núm. 5, 75-78.

SAGRAMENTS. SACRAMENTALITZACIÓ

La renovació de la pastoral sacramental, PP, núm 12-13, 195-197.

J. M. ROVIRA, *La nostra fe en els sagraments*, T, núm. 12-13, 242-255.

Exigències per a una Església popular, PP, núm. 20, 499-500.

J. M. FISA, *Recull de testimonis i consideracions entorn del problema de la sacramentalització*, Q, núm. 20, 505-520.

J. CARRERA, *Sanctam, Catholicam*, Q, núm. 20, 520-528.

J. TORRELLA, *Sacramentalitzar a barris descristianitzats?* Q, núm. 20, 529-535.

J. MARTÍ, *Sobre els problemes actuals de la sacramentalització*, CP, núm. 20, 568-574.

J. M. TOTOSAUS, *Sacramentalització i burocràcia*, QV, núm. 20, 597-600.

SEMINARI. FORMACIÓ. VOCACIONS

R. PRAT, *Estudi del decret conciliar sobre la formació sacerdotal*, QV, núm. 0, 55-57.

J. MILÀ i J. DASQUENS, *Primera convivència de seminaristes*, QV, núm. 3, 76-80.

- R. PRAT, *Problemàtica i bases pedagògiques d'un servei: la promoció cultural per a vocacions adultes*, Q, núm. 5, 31-36.
- J. M. TOTOSAUS, *Seminaris i informació*, Q, núm. 5, 40-45.
- Un nou seminari personal?* QV, núm. 6, 95-96.
- P. LLUÍS, *El problema de la formació del clergat*, O, núm. 8, 57-59.
- La situació dels nostres seminaris*, QV, núm. 9, 96.

SÍNODE

- Sínode extraordinari i problemes extraordinaris*, PP, núm. 3, 3-4.
- J. PERARNAU, *El document per al tema sacerdotal del Sínode*, L, núm. 12-13, 268-276.
- El Sínode: caminar plegats*, PP, núm. 16, 1-3.

TEOLOGIA

REVELACIÓ

- J. PIQUER, *Línies del tractat teològic sobre la Revelació a la llum de la «Dei Verbum»*, T, núm. 7, 40-46.

ESTUDIS, JORNADES I CENTRES DE T.

- J. HUGUET, *Una escola diocesana de Teologia a Solsona*, QV, núm. 1, 63-64.
- A. MATABOSCH, *Les jornades catalanes de Teologia*, QV, núm. 4, 65-66.
- J. JUNYENT, *Diòcesi de Vic: escola de Teologia*, QV, núm. 6, 76-78.
- P. LLUÍS, *Les V Jornades catalanes de Teologia*, QV, núm. 10, 90-92.
- Facultat de Teologia: canvi de directius*, QV, núm. 12-13, 324-326.
- J. M. TOTOSAUS, *La Facultat de Teologia ja té patronat*, QV, núm. 20, 604-605.

ASPECTES VARIS

- J. CARRERA, *L'aparició dels teòlegs*, Q, núm. 5, 36-40.
- J. M. TOTOSAUS, *La Teologia i la base: un col·loqui*, O, núm. 8, 55-57.
- A. FORTUNY, *Des d'Urgell, amb ocasió d'unes jornades*, QV, núm. 20, 601-603.

ASPECTES VARIS

Presentació, núm. 0, 3-5.

C. MARTÍ i J. BIGORDÀ, *Epíleg. Comentari a uns fets i experiències*, núm. 0, 43-48.

Presentació, PP, núm. 1, 1-2.

J. MINISTRAL, *Conte de la mare que tenia molts fills*, CP, núm. 1, 51-55.

R. COMAS, *Audiència general... i alguns particulars*, CP, núm. 3, 568-75.

De la polèmica a la veritat i a la llibertat, PP, núm. 4, 4-5.

C. FORNER, *Carta al Arcipreste de Hita*, CP, núm. 4, 54-59.

J. MINISTRAL, *La llegenda dels bolets*, CP, núm. 5, 66-70.

Les condicions del diàleg, PP, núm. 6, 1-4.

J. CARNER, *La natura dels blans*, CP, núm. 6, 72-74.

A. F. *14 resultats*, CP, núm. 6, 74-75.

Una certa expectativa, PP, núm. 7, 1-4.

Diplomàcia i llibertat, PP, núm. 7, 4-6.

Un i un, o un menys un?, PP, núm. 8, 4-5.

Present i futur, PP, núm. 8, 6-7.

C. MARTÍ, *De la cristiandat al pluralisme*, Q, núm. 8, 8-31.

A. F., *Conte d'ahir i de demà*, CP, núm. 8, 67-72.

Monjos catalans a Jerusalem, QV, núm. 8, 79-80.

Subscriptors i amics de «Correspondència» a Montserrat, QV, núm. 11, 177-180.

Formar-se opinió, PP, núm. 12-13, 198-199.

Dos textos, QV, núm. 12-13, 333-336.

Mossèn Rafel, CP, núm. 14-15, 452-457.

S'eixampla l'horitzó, PP, núm. 16, 4-5.

Estructures caduques o fals pluralisme, PP, núm. 17, 140-142.

La «maniobra», PP, núm. 17, 143-145.

Esdeveniment i institució, PP, núm. 19, 379-382.

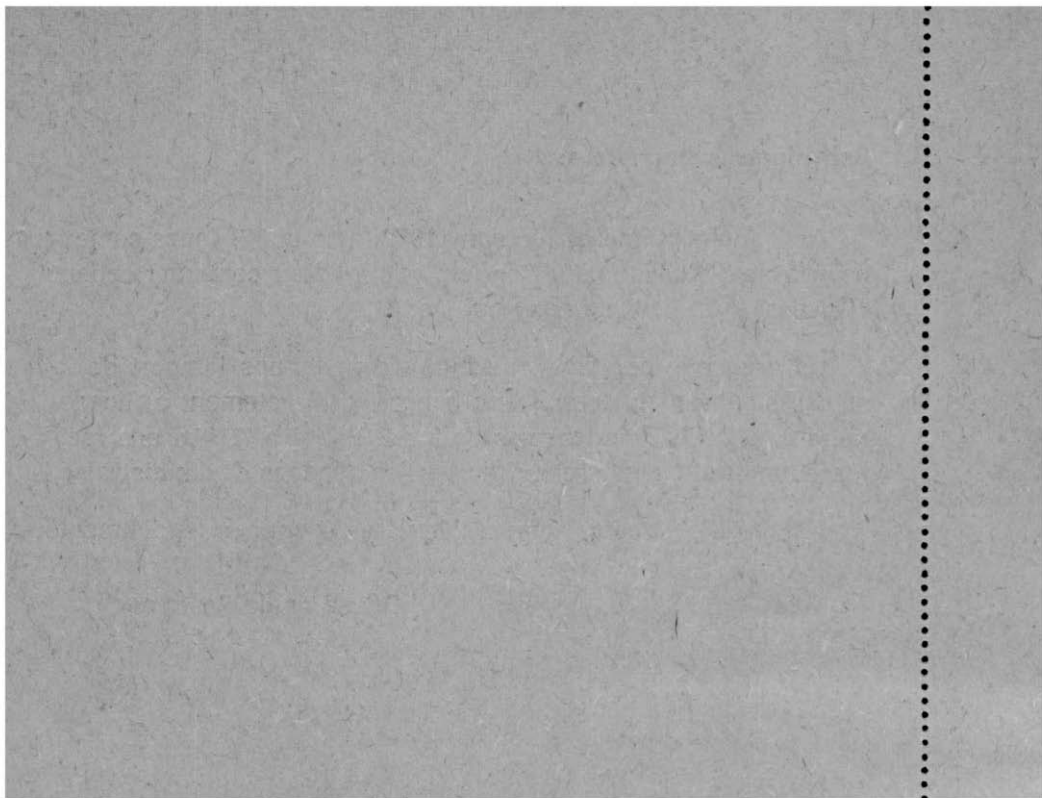
Benvolguts subscriptors:

Amb aquest número clou l'any 1972; amb el 22, doncs començarà la nova subscripció. Confiem que voldreu continuar rebent «Quaderns» al llarg de l'any que ve.

Us preguem, per tant, que mireu d'enviar-nos l'import de la subscripció per gir postal, taló bancari o directament a Rivadeneira 6, 4^{art}., els dies laborals de 9 a 2 i de 4 a 7. Així ens facilitareu molt el treball i ens reduireu les despeses d'administració.

Agraïts de la vostra comprensió us saludem ben cordialment.

Quaderns de Pastoral

PRESBYTERIUM — QUADERNS DE PASTORAL

Publicació bimestral Director: Josep Junyent.

Redacció i Administració: Rivadeneyra, n.º 6, 4.ª,

Tel.2311400-Barcelona-2. Subscripció anyal: 250 ptes.

Número solt: 60 ptes. Dipòsit Legal B - 25.506-1969.

Imprès a I. G. Sta. Eulàlia, c. S. Joan Bosco, s/n.

Sta. Eulàlia de Ronsana. Amb censura eclesiàstica.

*Empresa periodística: Joan Carrera Planas (N.º 458, tom 6,
Secció de Persones Naturals, foli 127, inscripció 1.ª)*